

پروژەى چاودىرى مافەکانى مرۆف

رهوشى مافەکانى به کار بهر

له عىراق و ههرىمى کوردستاندا

2013 - 2012

پروژەى چاودىرى مافهكانى مروڤ

رهوشى مافهكانى بهكار بهر

له عىراق وهه ريمى كوردستاندا

2013-2012

له لايهن ريكراوى مهسهله بو پهره پيدانى توانا مرويهكان وريكراوى گهشه پيدانى مهده نيبهت و
كومه لهى خهلك بو گهشه پيدان به هاوكارى ريكراوى فريگوزارى گهلى نهرويجى نهجام دراوه

تیمی سه‌رپه‌رشتیاری پروژّه:

شوان ره‌شید: کۆمه‌له‌ی خه‌لک بو‌گه‌شه‌پیدان PDA
سالار ئه‌حمه‌د: ریک‌خراوی مه‌سه‌لله بو‌په‌ره‌پیدانی توانا مروّیه‌کان
ئومیّد ئه‌مین: ریک‌خراوی گه‌شه‌پیدانی مه‌ده‌نییه‌ت CDO

تیمی مه‌یدانی پروژّه

پاریز‌گای به‌غدا: ئیناس وه‌لید فه‌رید
پاریز‌گای موسّ: حوسام سالم ئه‌لیاس
پاریز‌گای هه‌ولیر: دینا ئه‌پریم کاکۆ
پاریز‌گای کر‌کوک: هه‌ردان هه‌سه‌ن حوسین
پاریز‌گای سلیمانی: گولان ئه‌نوه‌ر مدحه‌ت
پاریز‌گای ده‌وک: قه‌دری شیرۆ - ره‌قیب محمود
ریک‌خراوی مه‌سه‌لله بو‌په‌ره‌پیدانی توانا مروّیه‌کان
ریک‌خراوی مه‌سه‌لله بو‌په‌ره‌پیدانی توانا مروّیه‌کان
کۆمه‌له‌ی خه‌لک بو‌گه‌شه‌پیدان PDA
کۆمه‌له‌ی خه‌لک بو‌گه‌شه‌پیدان PDA
ریک‌خراوی گه‌شه‌پیدانی مه‌ده‌نییه‌ت CDO
ریک‌خراوی گه‌شه‌پیدانی مه‌ده‌نییه‌ت CDO

ئاماده‌کردنی راپۆرت

عه‌بدو‌للا خالید
شوان ره‌شید
به‌رپوه‌به‌ری ریک‌خراوی مه‌سه‌لله
به‌رپوه‌به‌ری پروگرامی مافی مروّف PDA

دیزاین: فه‌ره‌یدون ره‌شید

کۆمەلەى خەلک بۆ گەشەپێدان PDA

پێناسە:

کۆمەلەى خەلک بۆ گەشەپێدان PDA کۆمەلەى یەکێکى مەدەنى سەربەخۆى قازانج نەویستە، کاردەکات بۆ گەشەپێدانی کۆمەل، لە رێگای جێبەجێکردنی پرۆژەى فرە ئاراستەى گەشەپێدان و بەکارهێنانی فشارى مەدەنى و پێشکەشکردنی خزمەتگوزارى راستەوخۆ.

دیدگا، ئەرک، ئامانجى ستراتیژى:

دیدگا:

بەدیھێنانی دادپەرورەى کۆمەلەى تەى لە کۆمەلگایەکی دوور لە چەوساندنەوهى مرۆف بۆ مرۆف.

ئەرک:

کۆمەلەى خەلک بۆ گەشەپێدان PDA کۆمەلەى یەکێکى مەدەنى سەربەخۆى ناوخبۆى قازانج نەویستە، تێدەکوشتیت بۆ گەشتن بە دادپەرورەى کۆمەلەى تەى. PDA لە رێگای پرۆژە فرە ئاراستەکانى گەشەپێدان و بەکارهێنانی فشارى مەدەنى و سیاسى و خزمەتگوزاریه راستەوخۆکانەوه ئامانجەکانى بەدەست دەھێنیت.

ئامانجى ستراتیژى:

گەشەپێدانی سستى ژيان و دیدوبۆچونى گرو کەمەلایەتیه جیاوازه کان بە تايهت پەراویز کەوتووھەکان، تا خاوهنى بریار بن و پیکهوه گەشە بە کۆمەلگایەک بەدن، تیايدا ئاسایشى مافە سیاسى و مەدەنى و ئابورى و کۆمەلەى تەى و کەلتوریەکان بە یەکسانی بۆ ھەمووان دابین بکات.

پێشینهى میژوووی:

PDA لە سالی ۲۰۰۴ ھەو دەستکراوه بە پرۆسەى دامەزراندنی لە چوارچۆهى پرۆسەى بەخۆمالیکردنی بەرنامەکانى گەشەپێدانی کۆمەل لە ریکخراوى فریاگوزارى گەلى نەرویج NPA لە کوردستان و عیراق، لە سالی ۲۰۰۷ ھەو بەشیۆهیهکی فرمی وه ک کۆمەلەیهکی سەربەخۆ، بە پشتگیری راستەوخۆى ریکخراوى NPA دەستی کردووه بە کارکردن و مۆلەتى لە لایەن حکومەتى ھەریمی کوردستان وەرگرتووه. لەو کاتەوه ھەتائىستا PDA چەندین بەرنامە و پرۆژەى گەشەپێدانی، بە ھاوکارى لایەنە جیاوازه پەيوەندیدارەکانى بەرپۆه بردوووه و بەردەوامیشە لەسەر بەرپۆه بەردنی چەندین بەرنامە و پرۆژە لە ئیستادا.

ناوچەکانى کارکردن:

سنورى ھەریمی کوردستان و ولاتى عیراق بریتیه لە ناوچەکانى کارى PDA و ئاستى فراوانى ناوچەکانى کارکردنی PDA یش لەم سنورەدا پشت دەبەستیت بە ھەراھەمبوونی سەراھەى پيوستى ماددى و مرۆژى. PDA لە سنورى پاريز گاکانى ھەولير و سلیمانى و دەھوک و کەرکوک چەندین پرۆژەى بەرپۆه بردووه و بەردەوامیشە لەسەر بەرپۆه بەردنی پرۆژەکان. بەھەماھەنگى لەگەل ریکخراوه ھاوشیۆهکانى، PDA ھەولەدات بەرنامە و پرۆژە لەسەرچەم ناوچەکانى تر،

به تاييهت ناوچه جيناكو كه كان و ناوچه كانى ناوه راسهت و باشورى عيراق جي به جى بكات.
پانتاييه كانى كار كردن:

PDA گرنگى و پيشينه ده داته جي به جى كردنى به رنامه و پرورهى دريژ خايه نى ستراتيزى و ههروههها پرورهى
كورتخايه ن له چوارچيوه ي ستراتيزه كر و كيهه كانى كار كردن و گرنگيدان به بنه ما ستراتيزيه گشتگيره كانى
خواره وه:

ستراتيزه كر و كيهه كانى كار كردن:

1. كارا كردنى به شدارى سياسى.
2. به رهنگار بوونه وه ي توندوتيزى.
3. بونيدانى ئاشتى.
4. گه شه پيدانى تازادى راده ربرين.
5. گه شه پيدانى كولتوور.
6. گرنگيدان به پرسى گوزهران و دابه شكردى داها.
7. به ره و پيشبردنى رهوشى مافه كانى مرؤف

بنه ما ستراتيزيه گشتگيره كان:

1. داكو كيكردن له يه كسانى جينده رى
2. پابه ندبوون به بنه ماى مافه كانى مرؤف
3. بره ودان به ئهرك و كارى خو به خشى
4. به توانا كردنى چالاكوان و دامه زراوه كان مه ده نيه كان.
5. پاريز گارى له سه لامه تى ژينگه.

ناونيشان: عيراق - هه ري مى كوردستان - سلېمانى - گه ره كى زه رگه ته

ته له فون : 00964533194727 - 00964662335599

ئيمه يل: hrm@xelik.org / pda@xelik.org

وېبسايت: www.xelik.org

www.xelik.org

hrm@xelik.org

pda@xelik.org

ریکخراوی مهسه‌لله بو پهره‌پیدانی توانا مروییه کان

ریکخراویکی ناحکومیی ناوخوی کۆمه‌لگای مه‌ده‌نییه و له حکومه‌تی ههریمی و له به‌غدا به‌فه‌رمی تۆمار کراوه، هه‌ولده‌دات بو پهره‌پیدانی توانا مروییه کان به بی جیاوازی له نیوان مروقه‌کاندا و پابه‌نده به به‌ها مروییه‌کان و په‌یوه‌سته به مافه‌کانی مروّف و ئەخلاقایاتی کاری ناتوندوتیژی و داکوکیکردن له ئافره‌تان و چینه په‌راویزه‌کانی کۆمه‌لگا.

مه‌سه‌لله له‌وه‌ته‌ی دامه‌زراندنیه‌وه له سالی ۲۰۰۴ له ناوچه‌ی جیا‌جیای عیراق و ههریمی کوردستان راسته‌وخو کاریکردووه و هه‌ندیک جاریش به‌هاوبه‌شی له‌گه‌ل ریکخراوه‌کانی کۆمه‌لگای مه‌ده‌نی کاریکردووه له چوارچیوه‌ی گروپی ناتوندوتیژی عیراق که مه‌سه‌لله دامه‌زرینه‌ییتی.

مه‌سه‌لله له کاروانی کارکردنیدا، چهن‌دین جار له‌ئاستی ناوخوی و دهره‌کی ریزی لێنراوه. له‌سالی ۲۰۰۸ له‌لایه‌ن سه‌روکی حکومه‌تی ههریمه‌وه (خه‌لاتی شارستانی) پی به‌خشاوه، له‌سالی ۲۰۰۹ یش خه‌لاتی وه‌زاره‌تی رۆشنییری له‌بوا‌ری کارکردن له‌گه‌ل ئافره‌تاندا.

له‌ئاستی دهره‌وه‌ش له ولاتی ئیسپانیا خه‌لاتی ئاشتی له سالی ۲۰۰۷ وه‌رگر‌توووه له سالی ۲۰۱۱ یشدا له ولاتی سویسرا یه‌که‌م خه‌لاتی سی‌رجیو دیمیلوی پی به‌خشا.

ریکخراوی مه‌سه‌لله کار ده‌کات له پیناو :

= په‌ره‌پیدانی توانا مروییه‌کان و هاو‌کاریکردن بو جی‌گی‌ر کردنی بنه‌ماکانی دیمو‌کراسی

= بلاو‌کردنه‌وه‌ی رۆشنییری ئاشتی و ناتوندوتیژی

= تواناسازی ئافره‌تان و هاو‌کاری ئافره‌تانی هه‌ره‌شه‌لی‌کراو، و گه‌رانه‌وه‌یان بو نیو کۆمه‌لگا

= هۆشیاری و چاو‌دی‌ریکردنی مافی مروّف و مافه‌مه‌ده‌نی و ئازادیه‌گشتیه‌کان

= قوول‌کردنه‌وه‌ی گیانی کاری خو‌به‌خشی له کۆمه‌لگا

پرو‌گرامه‌کانی ریکخراوی مه‌سه‌لله :

- پرو‌گرامی ئافره‌تان و جینده‌ر

- پرو‌گرامی ناتوندوتیژی

- پرو‌گرامی مافی مروّف

ناونیشان :

ههریمی کوردستانی عیراق

پاریزگای هه‌ولێر

گه‌ره‌کی زانکو _ شه‌قامی ئەحمه‌دی خانی _ به‌رامبه‌ر یاریگای ۹۲

ژماره‌ی خانوو (۴)

www.almesalla.net

almesalla@almesalla.net

ژماره‌ ته‌له‌فون : ۰۰۹۶۴ (۰) ۶۶۲۵۶۴۲۸۷

ریکخراوی گه شه پیدانی مه ده نیه ت CDO

ریکخراویکی ناحکومییه، قازانج نه ویستی سه ره به خویه، سالی ۱۹۹۹ له پشتیوانی ریکخراوی «دیاکونیا» ی سویدی دامه زراوه. سه ره تا بو ماوهی دوو سال له ژیر چه تری «ناوی» تهو ریکخراوه دا کاری کرده، دواتر له سالی «۲۰۰۱» هوه وه ک ریکخراویکی ناحکومی، مؤله تی ره سعی کار کردنی به ژماره «پ - ۷۱۹» له وه زار تی هاو کاری و مرؤفایه تی حکومه تی هه ریمی کوردستان وه رگرتووه. ریکخراوی گه شه پیدانی مه ده نیه ت CDO په یوه ندیه کی باشی له گهل ریکخراوه ناحکومیه کانی کوردستان و عیرا قدا هه یه و تا ئیستا ئه ندای «۱۶» توره و رابه رایه تی هه شتیان ده کات.

جالاکیه و پرؤژه کانی ریکخراوی گه شه پیدانی مه ده نیه ت CDO له لایه ن زیاتر له ۴۰ ریکخراوه وه پشتیوانی کراون، له وانه ۱۰ ریکخراویان هاو به شکاری دریز خایه نن. ریکخراوی گه شه پیدانی مه ده نیه ت، خه لاتی ئالتونی پیبه خشرا له لایه ن وه زاره تی مافی مرؤف، وه ک ریکخراویکی چالاک له هه ریمی کوردستان.

ریکخراوی گه شه پیدانی مه ده نیه ت CDO کار ده کات له پیناو:

- گه شه دان به رهوشی مافه کانی مرؤف له کوردستان و عیرا قدا
- به رز کرده وهی توانا کانی ژنان، به رهنگار بو ونه وهی هه موو جو ره کانی توندوتیژی دژ به ژنان و به هیز کردن پیگهی ژن له نیو ژیانی سیاسیدا.
- بنیاتنان و به هیز کردن و به گه رخستنی توانای ریکخراوه کانی کومه لگای مه ده نی.
- چاندنی پرنسیپه کانی دیمو کراسی و گیانی به کتر قبول کردن له نیو بیری خه لکیدا، له پیناو گو پرنی کلتوری توندوتیژی و په راویز کردن یه کتری به دیمو کراسیه ت.
- دهسته به ر کردن هاو کاری یاسایی بو گرووپه په راویز خراوه کان.

به شه کانی ریکخراوی گه شه پیدانی مه ده نیه ت CDO

۱. به شی مافه کانی مرؤف
۲. به شی ژنان
۳. سه تنه ری پاریز گاری و هاو کاری یاسایی
۴. سه تنه ری راهینانی دیمو کراسی
۵. سه تنه ری هوشیاری مافی مرؤف بو هیزه کانی ئاسایشی ناوخو

ناونیشان:

سلیمانی - شه قانی راپه رین - خوار پارکی ئازادی - گه ره کی ژماره «۱۰۳» - شه قامی ژماره «۱۱» - ته لاری ژماره «۱»

ته له فون: ۳۲۰۶۷۰۳

موبایل: ۱۵۵۶۳۶۴-۹۶۴۷۷۰+ / ۱۱۱۳۱۱۸-۹۶۴۷۵۰+

فاکس: Fax: ۰۱۷۲۰۲۹۴۸۲۹۷

E-mail: madaniatcdo@yahoo.com

Website: www.cdo-iraq.org

لهبارهی راپورته کهوه

هه موومان به کاربه رین! که می شمان ده زانین مافمان هه یه، ئه و مافانه شمان به پیی زوریک له یاسا نیوده وه له تی و ناوخو بیه کانه وه، سه لمیندراوه، به لام ته نانه ت ئه و کاته ی که رووبه رووی گرفتیش ده بینه وه که م که سمان په نا ده بینه ر بهر مافه کانمان وه کو که سیکی به کاربه ر!

له عیراق وهه ری می کوردستاندا، به کاربه ران مافه کانین له چ ئاستیکدایه، ئاخو یاسا ورینماییه تایبه ته کان وچه تری یاسایی چیه بو پاراستنی مافی به کاربه ر؟ ئاخو له سه رده می به ناوبازاری ئازدا، له بازاره کانی عیراق وهه ری می کوردستان پاراستنی مافی به کاربه ر له کویدا یه؟ ئاخو کاتی ک بازار له دهستی سیاسه تمه دار و بالاده سته کان بی ت و بازار وده سه لات دوو رووی یه ک دراوین، حکومت وده سه لات به گشتی چند ره قیبن له پاراستنی مافی به کاربه ردا؟ ئاخو کوالیتی ئه و خو راک وئاوو ده رمان وشیرانه ی که روژانه ده یخوین وده یخوینه وه له چ ئاستیکدایه؟

ریکخراوی مه سه لله بو به ره پیدانی توانا مرویه کان و کومه له ی خه لک بو گه شه پیدان و ریکخراوی CDO به پیوستیان زانی چاودیری مافی به کاربه ر له هه ری می کوردستان و عیراقدا بکه ن، بو ئه م مه به سته ش هه رسی ریکخراوی هاوبه ش به هاوکاری ریکخراوی NPA ی نه رویجی و له ریگای تیمی راهینراوی تایبه تمه نده وه توانیان له ۶ مانگی رابردوودا پرۆسه ی چاودیری کردنی مافی به کاربه ر له پاریز گاکانی « به غدا، هه ولیر، سلیمانی، کهر کوک، موسل، دهوک» و له چوارچیوه ی پرۆزه ی «چاودیری کردنی مافه کانی مروف» چر بکه نه وه. به شیک له و زانیاری و پیشیلکاریانه ی له ماوه ی ۶ مانگی کاری مهیدانیدا له لایه ن تیمه کانی مه سه لله و PDA و CDO دوکیومینت و به ده سته اتوون له دوو توپی ئه م راپورته ی به رده ستان راقه و شیکار و بلاو کراونه ته وه که به سه ر چنده بابته و ته وه ریکدا دابه ش کراون. سه رجه می ئه و زانیاریانه ش به چنده ریگا و ئامرازیکه وه ده سته و توون، له وانه ش:

- گفتوگویی به کومه له گه ل که سانی په یوه ندار به مافی به کاربه ران.
- چاویکه وتن
- پرسیارنامه «الاستیان»
- توژیینه وه له که یس
- تیبینیکردنی راسته و خو ی بازار و به ره مهینان
- به دوا داچوون بو یاسا نیوخویی و جیهانییه کانی تایبه ت به کاربه ر.
- چاودیری روومالی میدیاکان له په یوه ست به مافی به کاربه ر.

ئه گه رچی ئیمه ده زانین کار کردن له نیو رهوشی ناسه قامگیری عیراقدا بی ئاسته نگ و به ره به ست نییه، به لام نیگه رانیشین له وه ی تیمه کانمان له کاتی ئاماده کردنی ئه م راپورته دا رووبه رووی چه ندین ئاسته نگ بوونه وه، به لام سوربووین له سه ر به ره مهینانی ئه م راپورته، ده خوازین لایه نی په یوه ندار سوودیان لیوربگری ت، چونکه له راستیدا له بهر نه پاراستنی مافی به کاربه ر ئیستا زیانیکی گیانی زور و زیانیکی ماددی گه وره ده که ین!

پیرست:

لهبری پیشه‌کی:	
۱۱	یه‌که‌م: ویستگه‌کانی گه‌شه‌کردنی مافی به‌کاربه‌ر.....
۱۲	دووهم: مافی به‌کاربه‌ر و نه‌ته‌وه یه‌کگر‌تووه‌کان.....
۱۲	سییه‌م: روژی جیهانی به‌کاربه‌ران.....
۱۳	چوارهم: چوارچیوهی یاسایی مافی به‌کاربه‌ر له‌عیراق و ههریمی کوردستان.....
۱۳	پینجه‌م: به‌کاربه‌رو مافی به‌کاربه‌ر چیه؟.....
۱۴	به‌شی یه‌که‌م: مافی سه‌لامه‌تی و دلنیا‌ییوون.....
	به‌شی دووهم: مافی پاراستنی ته‌ندروستی
۱۹	یه‌که‌م: پیشیلکاری بواری خو‌راک.....
۲۶	دووهم: پیشیلکاری بواری ده‌رمان.....
۳۰	سییه‌م: پیشیلکاریه‌کانی بواری ئاو:.....
۳۳	به‌شی سییه‌م: مافی به‌ده‌سته‌ینانی زانیاری.....
۳۹	به‌شی چوارهم: پاراستنی مافه‌ ئابووریه‌کانی به‌کاربه‌ر:.....
۴۳	به‌شی پینجه‌م: مافی زانین و هوشیار کردنه‌وهی به‌کاربه‌ر به‌مافه‌کانی:.....
۵۰	پیشنیار و راسپارده‌کان.....

لهبری پيشه کی:

یه کهم: ویستگه کانی گه شه کردنی مافی به کاربه ر

هه رچه نده له وه ته ی مروّف بوونی هه یه، به کاربه ر هه بووه و هه یه، به لام چه مکی به کاربه رومافی به کاربه ر چه مکیکی زور تازه ن و کار کردن لهو بواره دا میژوو یه کی ته و تو ی نیه. دیاره ته وه ش ده گه ریته وه بو چه ندین هو کاری جیا جیا، که هه ندیکان بو ده گمه نی که لوپهل و شمه ک و مادده خوراکییه کان و که می کیبه رکی و که متربوونی دیارده ی فیل و ساخته و کاری قه لب و ته وانی دیکه ش بو که می هوشیاری و در کردن به وه ی که به کاربه ریش مافی هه یه!

شاره زایانی بواری مافی به کاربه ر له رووی میژوو یه وه کاتبه ندی ده که ن بو ته و مافه ده که ن به م شیوه ی لای خواره وه:

قوناغی یه کهم (۱۹۰۰ - ۱۹۳۰)

ته م قوناغه به سه ره تا وده ستپکی له دایک بوونی چه مکی مافی به کاربه ر ته ژمارده کریت. به تایبه ت که جموجول و ناره زایه تی خه لک ده رکه وت به رامبه ر به گرانبوونی شمه ک و کالاو خوراک و چا و چنوک ی له قورخ کردنی کالاکان و گران کردنی نرخه کان. واته له م قوناغه دا مافی گرانه ن کردن ودانانی نرخیکی شیوا وه ک یه کیک له مافه بنه ره ته کانی به کاربه ر به ناراسته و خو له ناره زایه تی خه لکه وه ده رکه وت. ته نانه ت له و قوناغه دا له هه ندیک ولات چه ند یاسایه ک ده رچوون له باره ی ریگه گرتن له فیل و کاری ساخته بو نمونه له فه ره نسا له سالی ۱۹۰۵ یاسایه کی له و چه شنه ده رچوو.

قوناغی دووه م (۱۹۳۰ - ۱۹۵۰)

یه کیکه له قوناغه سه خته کانی مرو قایه تی و به کاربه ر، چونکه تیایدا شه ری جیهانی دووه م و قهیرانی تابووری جیهانی تیایدا سه ری هه لدا، توانای کرینی خوراک و شمه ک زور پاشه ک شه ی کرد و کاولکاری و ویرانه ی به دواوه بوو. به ده سته یانی پیچوستیه کان ته سته م بوو، بو یه شه ری به کاربه ر له پیناوی به ده سته یانی زیاترین بری پیوستی بوو بو به کاربه ر. ههروه ها مملانی له سه ر ده سته به ر کردن بوو به نرخیکی شیوا.

قوناغی سییه م (۱۹۵۰ - ۱۹۶۲)

هه ندیک بوچوون ته م قوناغه، به قوناغی له دایک بوونی داکو کیکردن له مافی به کاربه ر ته ژمارده که ن له میژوو ی نویدا، به تایبه تی که تیایدا بزوتنه وه ی داکو کیکردن له ته وروپا که وته قوناغیکی نویوه و به راشکاو ی داوای پاراستنی مافی به کاربه ری ده کرد له به رده م هه ره شه ی بازارو کومپانیاکانی به ره مه یان.

قوناغی چوارم (۱۹۶۲ - ۱۹۸۵)

گرنگترین قوناغه تیایدا مافه کانی به کاربه ر ده رکه وتییت و له چه ندین ولاتیش یاسای تایبه ت ده رچوو ییت و بزوتنه وه ی داکو کیکردنیش زیاتری گه شه ی کردوه. دیارترین سیماکانی ته م قوناغه وتاره گرنگه که ی سه روکی ته مریکا، جون کنیدی بوو که له ۱۵ ی ئاداری ۱۹۶۲ له به رده م کونگریسی ولاته که ی پیشکه شیکرد. ته و چوار مافی سه ره کی دیاریکرد که بریتی بوون له:

- مافی ته مان (حق الامان)

- مافی به ده سته یانی زانیاری

- مافی هه لېژاردن و بېژارده کردن

- مافی گوډگرتن له به کار به

له ئاستی ولاتانیس له سه رانسهری جیهاندا له به رامبه ر چا وچنوکی کومپانیا و به ره مهینه ره کاند، بزوتنه وهی پاراستنی مافی به کار به په ره یسه ند و به فشاری جیا جیاش چه ندین یاساو بریاری تاییه ت درچوون بو پاراستنی مافی به کار به. ئه و یاساو بزوتنه وانه تنها له ئه وروپا و ئه مریکا نه بوون، به لکو له ولاتانی تاسیا و ئه فریقیاش له بزوتدابوو، نمونوهی ئه و یاسایانه ی که له ولاتانی تونس و جه زائیر و میسر و مه غریب و ته نانه ت له عیراقیش درچوون، له ته ک ئه وانه شدا کومکاری عه ره بی له هه ولی ئه وه دابوو که قه واره یه ک بو پاراستنی مافی به کار به له وه ته ی سالی ۱۹۷۷ دابمه زرینیت.

دووهم: مافی به کار به و نه ته وه یه کگر تووه کان

وتاره که ی جو ن کنیدی، کاریگه ری جیهانی هه بو، له لایه ک بووه بناغه یه ک بو دامه زرانندی به کیتییه کی جیهانی بو دا کو کیکردن له مافی به کار به به ناوی ریکخراوی نیوده وله تی بو یه کیتییه کانی به کار به ران که ۱۷۰ ریکخراوی له خوگر تبوو له ۵۸ ولاتی جیهانه وه. ئه و یه کیتییه کاریگه ری هه بوو له په ره سه ندنی مافی به کار به ران و له وه ی که چوار مافی دیکه شیان خسته روو بو ئه و مافانه ی که سه روکی ئه مریکا پیشتر باسی لیوه کردبوو، که ئه وانیش بریتی بوون له:

- مافی هه بوونی پیداویستییه بنه ره تییه کان

- مافی خویندن

- مافی قه ره بو کردنه وه

- مافی ژینگه یه کی ته ندروست

نه ته وه یه کگر تووه کان له کو تاییه کانی سالانی هه فتا کانی سه ده ی بیست به تاییه تی له سالانی ۱۹۷۷ و ۱۹۷۹ جه ختیکرده سه ر به کار به ران و دهستی کرد به لیکولینه وه له سه ر ماف و کومه له وه یه کیتییه کانی به کار به ران له ریگه ی ئه مینداری گشتی نه ته وه یه کگر تووه کان و دوای راویژ له سالی ۱۹۸۳ پروژهی په رهنسییه کانی پیشکه شکرد به ئه نجومه نی کومه لایه تی و ئابووری. دوای دوو سال گفتوگو کردن له باره یه وه، له روژی ۹ نیسانی سالی ۱۹۸۵، کومه له ی گشتی نه ته وه یه کگر تووه کان بریاری په رهنسییه کانی مافی به کار به ری به بریاری ژماره ۳۹\۳۴۸ راگه یاند، که ۸ مافی سه ره کی له خوگر تووه و به و شیوه ی لای خواره وه:

۱- مافی دابینکردنی پیداویستییه بنه ره تییه کانی ژیان

۲- مافی سه لامه تی و دلنیا بیوون - ئه مان (حق الامان)

۳- مافی وه رگرتنی زانیاری له باره ی پیداویستییه کانیه وه

۴- مافی هه لېژاردن و بېژارده کردنی پیداویستییه کانی

۵- مافی نوینه رایه تیکردن و به شداری پیکردن و گوډگرتن له راو بو چوونی

۶- مافی قه ره بو کردنه وه

۷- مافی روشنییریکردن

۸- مافی ژیان له ژینگه یه کی ته ندروستدا

سپهه: رۆژی جیهانی به کاربه‌ران

له‌وه‌ته‌ی ساڵی ۱۹۸۳، له جیهاندا به چالاکی جیا جیا یادی رۆژی به کاربه‌ری جیهانی ده‌کرێته‌وه. بۆ ئه‌و مه‌به‌سته‌ش رۆژی ۱۵ ئاداری هه‌موو ساڵیک کراوه‌ته رۆژی جیهانی به کاربه‌ر، که ئه‌وه‌ش ئه‌و رۆژه‌یه که ساڵی ۱۹۶۲، جۆن کنیدی سه‌رۆکی ئه‌و کاته‌ی ئه‌مریکا له به‌رده‌م کۆنگرێسی ولاته‌که‌یدا وتاریکی گرنگی له‌باره‌ی مافی به کاربه‌ره‌وه پێشکه‌شکرد.

چوارمه‌: چوارچۆیه‌ی یاسای مافی به کاربه‌ر له‌عێراق و هه‌ریمی کوردستان

له‌عێراقدا چه‌ندین یاسای تاییه‌تی هه‌یه که په‌یوه‌سته به مافی به کاربه‌ر و بواری به کاربه‌ران به‌گه‌شتی، له‌وانه: - یاسای ته‌ندروستی گه‌شتی ژماره ۸۹ ی ساڵی ۱۹۷۰، که به به‌ردی بناغه‌ی پاراستنی مافه ته‌ندروستییه‌کانی به کاربه‌ر داده‌نریت.

- یاسای پاراستن و چاککردنی ژینگه، یاسای ژماره ۳ ی ساڵی ۱۹۷۷.

- یاسای گومرگی ساڵی ۱۹۸۴

- بریاری ژماره ۲۷ ی ساڵی ۱۹۹۲ ی تاییه‌ت به سزادانی سه‌رپێچیکه‌رانی مافی به کاربه‌ر.

- یاسای ژماره ۱ ی ساڵی ۲۰۱۰، یاسای به کاربه‌ر له‌عێراق.

له‌هه‌ریمی کوردستانیشدا، زۆریک له‌و یاسایانه کاری پێده‌کریت، ته‌نانه‌ت به‌پێی یاسای ژماره ۹ ی ساڵی ۲۰۱۰ ی، په‌رله‌مانی کوردستان بریاریدا که کاربکات به یاسای ژماره ۱ ی ساڵی ۲۰۱۰ ی حکومه‌تی عێراق که تاییه‌ته به یاسای مافی به کاربه‌ر. هه‌رچه‌نده که له‌هه‌ریمی کوردستاندا پرۆژه یاسایه‌کی ده‌وله‌مه‌ند هه‌یه له په‌رله‌مانی کوردستان و زۆر لایه‌نی گرتۆته‌وه و وردبینانه تر مامه‌له‌ی له‌گه‌ل پرسی مافه‌کانی به کاربه‌ردا کردووه. هه‌بوونی هه‌موو ئه‌و یاسایانه له‌عێراق و هه‌ریمدا، هه‌رچه‌نده چه‌تریکی یاساین بۆ پاراستنی مافی به کاربه‌ران، به‌لام له راستیدا گه‌رتی گه‌وره له‌وه‌دایه که ئه‌و یاسایانه نه‌خراونه‌ته بواری جیبه‌جیکردن و خۆدزینه‌وه و سه‌رپێچیکردن هه‌یه.

پینجه‌م: به کاربه‌رو مافی به کاربه‌ر چه‌یه ؟

به‌پێی گه‌شه‌کردنی قۆناغه‌کان و به‌پێی روانینه‌کان، پیناسی جۆراوجۆر بۆ به کاربه‌ر کراوه. یه‌کیک له پیناسه‌کان بریتیه له‌وه‌ی که به کاربه‌ر بریتیه له‌و که‌سه‌ی که ئالوگۆر ده‌کات به‌مه‌به‌ستی به‌ده‌سته‌ینانی پیداوێستی و خزمه‌تگوزارییه‌کانی له‌ده‌ره‌وه‌ی چوارچۆیه‌ی کاری پێشه‌یی خۆی.

به‌پێی یاسای ژماره ۱ ی ساڵی ۲۰۱۰ ی ئه‌نجومه‌نی نوینه‌رانی عێراق، به کاربه‌ر بریتیه له «هه‌ر که‌سیکی سروشتی یان مه‌عنه‌وی کالایه‌ک یان خزمه‌تگوزارییه‌ک به‌ده‌ست ده‌هێنیت به‌ئامانجی سوود وهر گرتن لێیان». له‌ره‌ش‌نووسی پرۆژه یاسای مافی به کاربه‌ر که له‌په‌رله‌مانی کوردستانه هاتووه، هه‌ر که‌سیکی سروشتی یان مه‌عنه‌وی کالایه یان خزمه‌تگوزارییه‌ک ده‌کری یان به‌کریده‌گری به‌ئامانجی تیرکردنی پیداوێستی یان ئاره‌زووه‌کانی که‌سی یان ناوماڵی له‌ زۆر لایه‌نه‌کانی که له‌ ده‌قی ئه‌م یاسایه‌دا هاتووه».

له‌باره‌ی مافی به کاربه‌ریشه‌وه پیناسه‌ی جیا جیا بۆ کراوه، له‌وانه «ئو هه‌ولانه‌یه که سیفه‌تی سیسه‌ماتیکی و به‌رده‌وامی هه‌یه و ده‌دریت له‌لایه‌ن کۆمه‌لگای مه‌ده‌نی و ده‌زگا حکومییه‌کان بۆ داکوکیکردن له‌مافی به کاربه‌ر به‌رامبه‌ر ئه‌و لایه‌نانه‌ی که شمه‌ک و خزمه‌تگوزاری ده‌سته‌به‌ر ده‌کات بۆ به کاربه‌ران و وه‌دیه‌ینانی خواسته‌کانیان».

له یاسای ژماره ۱ ی ساڵی ۲۰۱۰ ی په‌رله‌مانی عێراقیشدا هاتووه که مافی به کاربه‌ر بریتیه له «پاراستنی مافی به کاربه‌ر و ریگه‌گه‌رتن له‌ گه‌یانندی زیان پێیان».

به شی یه که م: مافی سهلامه تی و دلنیا بیوون

«سهلامه تی چی و ئەمانی چی؟ کی له ئیمه ده پرسیت؟ ئەوان بازاره کانیان پر کردوو له بهرهم و کالو خوراکي زورخراب، ئیمهش ناچار کراوین له نیوان ئەو خراپانه دا هه لبریزین و بیخوین و بیخوینه وه؟ خو کهس له وانه نایچینه وه، سویند ده خوم ۹۰٪ نه خوشیه کانی ئەم سهرده مه، هو کاره که ی به کارهینانی خوراکي خراپه، که هیچ سهلامه تیبیه کی تیدانیه»

- لیدوانی چالا کوانیکی بواری دا کو کیکردن له مافی به کار به له شاری به غدا بو تیمه کانمان - مافی سهلامه تی، به واتای ئەوه دیت که به کار به مافی ئەوه ی هه یه پاریزراو بیت له و بهرهمانه ی که بو ی هه یه زیان و مه ترسی بخاته سه رزیان و ته ندروستی، ههروه ها به و واتایه دیت که پیویست وایه بهرهمه کان سهلامه ت و ته ندروست بن له کاتی دروستکردن و به کارهیناندا، ههروه ها رینماییه کانی به کارهینانی ئەو بهرهمانه ته ندروست بن بو به کار به. ههروه ها له لایه ن خویانه وه به کار به ران له پیشینی ئەوه دان که لایه نه بهرهمه مینه کان هه لئاستن به بهرهمه مینان و خستنه بازاری بهرهمی خراب و زیان به خش. به لام له راستیدا ده رکهوت که له لایه ک بهرهمی خراب و زیان به خش بهرهمه مینه تریت، له و لاشه وه بهرهمی کی زور بهرهمه مینه تریت که ره چاوی سهلامه تی به کار به نه کراوه تیا داو، ته نانه ت له سایه ی بازاری ئازاددا و له کیپر کی ناته ندروستی کو مپانیا کان و لاسایکردنه وه و بهرهمه مینانی بهرهمی خراپا .

بو زانی نی ئاستی جیه جیکردنی ئەم مافه یا خود پیوه رکانی له ئاستی جیهانیدا چه ند پیوه ریک هه ن، له وانه: -ئاخو سیسته می شیاو و پیوه ری پیویست هه یه بو پاراستنی مافی سهلامه تی به کار به له ئەنجامی به کارهینانی بهرهمه ناو خویی و هه ریمایه تی و نیوده وه لیه تیه کان که لنیو خوی و لاته که ی خویدا به کاریده هینیت؟ -ئاخو ئەو ریگایانه چین که ده گیرته بهر بو پاراستنی سهلامه تی به کار به له کاتیکی دیاریکراو به ده سه تهینانی زانیاری ته و او له باره ی بهرهم و ده رمان و خزمه تگوزاریه کان؟ -ئاخو کارگه و شوینه کانی بهرهمه مینان پیوه ره جیهانیه کانیان به کارده هینن بو گه ره تیکردنی بهرهمه کانیان نمونه ی پیوه ره کانی ئیزوی جیهانی.

- ئەو گه ره تیه نه چین که بهرهمه مینه ران پابه ند ده کات بهرهمه مه تر سیداره کانیان له بازاره کان بکشینه وه؟ یان ئەو گه ره تیه نه چین که بهرهمه مینه ران ناچار ده کات قه ره بو ی ئەو به کار به رانه بکاته وه که بهرهمه خراپه کانیان به کارهینا وه؟

-ئاخو ریز له پیوه ره کانی پیوانه سازی نیشتمانی و جیهانی ده گیریت، ئەو بو ارانه چین که چاکسازی تیداده کریت له بو باره دا؟ ئاخو پیوه ره کانی سهلامه تی به شیوه یه کی کارا جیه جیده کرین؟ ئاخو ماوه ناماوه پیدا چوونه وه یان پیداده کریت بو ئەوه ی بگونجیند رین له گه ل پیوه ره تازه کانی سهرده م یان هه ر به پیوه ره کونه کان کارده کرین؟ وه لامدانه وه ی ئەو پر سیارانه ئاستی گه ره تیکردنی سهلامه تی به کار به دیاری ده کات. هه رچه ند وه لامه کان پوزه تیف بن ئەو مافه باشر گه ره تنی کراون و به بیچه وانه وه. به پیی رای شاره زایان ئیستا له دونیادا له بواری سهلامه تیدا کاریکی زور کراوه تا ئەو راده یه به ده گمه ن بهرهم ده بینته وه که هوشیاری له باره ی مه ترسی به کارهینانی بهرهمه که وه لگرتن و کوگاگردن و پله کانی گه رماو.. تد. دیاری نه کرد بیت.

به کورتی نه ته وه یه کگرتو وه کان به پیی نوسراوه کانی جهخت له وه ده کاته وه بو مافی سهلامه تی و دلنیا بیوون پیویسته ئەم خالانه ره چاوبکریت:

۱- پیویسته بهرهمی پاریزراو سهلامه توو دلنیا کهروه وخواهن کوالیتی بهرز دهسته بهر بکریت .

۲- پيوستی هه بوونی ئاسانکاری بو بژارده کردنی به رهه مه کان و ئاستی باشی و کارایی .
 ۳- پيوستی هه بوونی یاساو ریسی نووسراو کارا بو گه رانه وهی به رهه مه مه تر سیدارو زیانه خشه کان له بازارو
 قهره بو کردنه وهی به کار به رانی .

به لام به پپی ئه و ده رته نجامانه ی که له ده رته نجامی فوکه س گروپه کان و دیدارو چاوپیکه وتنه کان و توپینه وهی
 که یسه کان تیمه کانی ئه م راپورتی چاودیرییه وه ریانگرتوو به مان ده رکه وتوو که:
 + نه له عیراق و نه له ههریمی کوردستان سیسته میکی کارا نیه بو پیوانه سازی و ئه وهی هه یه کومه لیک پیوانه ی
 کونه!

+ لپیچینه وه له خراپی کوالیتی به رهه مه کان له ئاستیکی خراپدایه!
 + کاره کانی چاودیری سه لامه تی ئه وهی له لیژنه جیاجیاکانی حکومه ت هه ر له کوالیتی کونترۆل و چاودیری
 ته ندروستی و چاودیری بازرگانی و ... تد، له لایه ک په رته وازیه وله ولاشه وه له ئاستی کونترۆلکردنی بازاره کان
 وهه موو ئه و کالوشمه ک و به رهه مه خراپه نین که له بازاردا هه ن.
 + ریژه یه کی زور له هاوالاتیان متمانیه یان به ئه و به رهه مه خوراکی و ئاو و ده رمان و ته نانته شیر نیه که له بازاره کاندایه
 هه یه .

له فوکه س گروپی سلیمانیدا، به کیکی له به شداربوونی ده لیت» کیسه که له نه بوونی سستمه که دایه که پيوسته
 هه موومان ریکخراوه کان زهخت بخه نه سه ر حکومه ت تاوه ک کاریک بکه ن سستمیکی وا دروست بکه ن که
 ئیداره ی کوالیتی بکات له بازاردا بو ئه وهی تاک ترسی ئه وهی نه بیته که چوووه بازار بلیت تاچه ند ئه م شمه که
 شیاوی به کاره یان، واته سستمی کوالیتی له م ولاته دا غه له ته، دابرائیک هه یه له نیوان خه لک و حکومه تدا کاتیک
 من شمه کیکی به کار ئه هینم که نه شیاوه له کوی شکات بکه م چ لایه نیک گویم بو ده گریته، پيوسته سستمی
 کوالیتی کونترۆل دابریژریته وه که ته نزیمی حکومه ت و به کار به ر و بازار بکات، نه بوونی په یوه ندیه کی توند له نیوان
 داموده زا کاندایه هه مان شیوه کیسه مان بو درووست ده کات بو نمونه ئیمه دوکانیک له به ر سه ریچیکردنه وه
 داده خه ن سه ر ده که ن له ولاره موله تی له لایه نی ته ندروستی وه رگرتوو بو کردنه وهی!».

به پپی ده رته نجامی ئه و راپرسییه ی که له چوارچیوهی ئه م راپورتی چاودیری کردنه دا ئه نجامدراوه ، له یه کیکی له و
 پرسیارانه ی که کراوه و تایه ته به وهی که چه ند متمانه ی به و خواره ده مه نیانه هه یه که له بازاره کاندایه ده فروشرین
 ، ده رته نجامه که به م شیوه یه بوون:

خشته ی ژماره (۱)

ناستی متمانه به خواردنه کانی بازاره کان روونده کاته وه

ریژه ی %	کوی گشتی	دهوک	سلیمانی	موسل	که رکوک	هولیر	به غدا	تا چند متمانه ت بهو خوارده مہ نیانه هه یه که له بازاره کانداه فرؤشرین؟
۲,۸۶	۱۷	۲	۱	۵	۱	۳	۵	زور
۶۲,۲۸	۳۷۰	۷۷	۵۱	۵۳	۶۰	۶۲	۶۷	تاراده یه ک
۳۴,۸۴	۲۰۷	۲۱	۴۸	۳۷	۳۹	۳۵	۲۷	هیچ متمانه م نیه
۹۹,۹۸	۵۹۴	۱۰۰	۱۰۰	۹۵	۱۰۰	۱۰۰	۹۹	کوی گشتی

له وخشته یه دا بومان درده که ویت که زیتر له ۹۷٪ ته و ها ولاتیانه ی که راپرسیه که له وشه ش پاریز گایه گرتویه تیوه له نیوان تاراده یه ک یان هیچ متمانه یان به خوارده مہ نیکانی بازاره کان نیه. ته نها ۲,۸۶٪ زور متمانه یان هه یه به بازاره کان ته وه ش دیاره ته وه نه بوونی متمانه یه له نه نجامی ته وه هاتووه که لای سهروه ئامازه مان بو کرد. له باره ی متمانه کردن و ناستی سه لامه تی و پاریزراوی ئاوی خواردنه وه ی مالان له هه مان راپرسیدا، تم درته نجامانه که وتوته وه:

خشته ی ژماره (۲)

ناستی متمانه به ئاوی خواردنه وه له مالان روونده کاته وه

ریژه ی %	کوی گشتی	دهوک	سلیمانی	موسل	که رکوک	هولیر	به غدا	ئایا متمانه ت به ئاوی بووری مالان هه یه پاک بیت بو خواردنه وه؟
۳۰	۱۷۷	۱۳	۲۷	۳۰	۳۲	۵۹	۱۶	به لی
۶۹,۹	۴۱۲	۸۷	۷۱	۶۵	۶۸	۴۱	۸۰	نه خیر
۹۹,۹	۵۸۹	۱۰۰	۹۸	۹۵	۱۰۰	۱۰۰	۹۶	کوی گشتی

وه ک له وخشته یه شدا درده که ویت، ته نها ۳۰٪ نمونه ی راپرسیه که متمانه یان به ئاوی خواردنه وه ی مالان هه یه، ته وه ش ته گهر به راوردی بکه یه مده مادده خوراکیه کاته وه متمانه به ئاو زورتره، وه ک یه کیک له به شداربووانی فوکه س گروپی موسل ده لیت (له بهر ته وه ی ئاو له لایه ن حکومه ته وه دابینده کریت، هیشتا متمانه مان زیتره له وه ی سه لامه تی ها ولاتیان له لایه ن حکومه ته وه بیاریزریت، نه ک له لایه ن کومپانیا کانه وه که به هیچ شیوه یه ک ها ولاتیان گرنک نین له لایان و ته نها سوودی خو یان ده ویت).

به لام له به رامبه ریشدا نزیکه ی ۷۰٪ متمانه یان به سه لامه تی ئاوی مالان نیه، ته وه نه بوونی متمانه یه ش له دهوک و سلیمانی له به رزترین ناستدایه به تایبه تی که له سالانی رابردودا به هو ی گرفتی ئاوه وه چندین نه خو شی که وتوه وه له نیواناندا نه خو شی کولیر!!

له باره ی پشکنینی به ره مہ کانه وه له درته نجامی فوکه س گروپه کان به شداربووان بیان راگه یاندین:

دووشیواز پشکنینمان ههیه ، یه که میان ئه و فه حسانهی که خوومان دهیکهین وه ک لایه نی چاودپیری تهندروستی، دووه میان ئه و فه حسانهی که له کوالیتی کۆنترۆل ههیه ئه و به یوه ندییه مان ههیه که دواى گومانخستنه سهر شمه کییک پاش دهرنه چونی له فه حسدا ده توانین دواى ئه وه ئیجرائات بکهین، ئه و حاله تهی که ئیمه کییشهی بو دروست کردوین، کارپینه کردنی کۆده (baj number) که کییشهی بو تهندروستی و کوالیتی کۆنترۆل ییش دروست کردوه، که به پیی یاسای عیراقی کاری پیناکریت ، ئه و شمه کانهی که دپته ههریمه وه به پیی مواصفاتی عیراقیه، مواصفاتی عیراقی پیویستی به گوران ههیه، چونکه یاساکه بو سالنیکى کۆن ده گهرینه وه، سالانه ولاتان بیرورا ده گورنه وه یاسای تازه داده نین که له گه ل سهردهمدا بگونجین، به لام له عیراق و ههریمی کوردستان چهن دین ساله ههروه کو خویه تی!

یه کییک له وه که یسانه ی که وه رگیرابوو، ده لیت (پارسال هاوین چوومه بازار و په نیرم کری و بو به یانی خواردمان ، هه موو خیزانه که م رشاینه وه و به په له گه یه ندراینه نه خوشخانه ، دواى دهر که وت که په نیره که تیکچوو بوو، هه رله و کاته ی ئیمه له وى بووین ده یان که سی دیکه ش ژه هراوی بوون به هو ی خواردنه وه). به پیی ئه و لیدوانه روژنامه وانیا نه ی که له ههریمی کوردستان بلاوو کرینه وه ئیستا مردن به هو ی نه خوشییه کانی گه ده وه که خوراک و خواردنه وه هو کاری بنچینه ییانه زوربووه.

دلنیا نه بوونی ها ولاتیان ته نها له خوراک و ئاوی خواردنه وه نیه، به لکو دلنیا نین و مافی دلنیا یان نه پاریزراوه ته نانه ت به و شیر ه ی که ده یدنه منداله کانیا ن، له و چوار چیوه یه شدا بۆ نمونه شیر ی (دیالاک) له بازاره کانی عیراق و ههریمی کوردستان تووشی ئه وه بوو که شیوا نیه بو به کارهینانی مندالان، به لام زوری پینه چوو لایه نه حکومیه کان به نووسراوی فه رمی ئه وه یان ره تکرده وه و رایانگه یاند که ئه و شیر ه له کوالیتی کۆنترۆل ده رچوو هه وشیا وه بو به کارهینان. به لام هیشتا ناوبانگی شیر له بازاره کانی عیراق و کوردستاندا متمانه ی خو ی وه رنه گرتوته وه. له نمونه ی راپرسییه که ی ئه م راپورتهدا له پرسیا ریکدا له باره ی شیر ه وه دهر ته نجامه کان به م شیوه یه دهر که وتوه:

خشته ی ژماره (۳)

ئاستی متمانه به شیر ی قوتووی مندالان روونده کاته وه

ریژه ی %	کۆی گشتی	دهوک	سلیمانی	موسل	که رکوک	هه ولیر	به غدا	نایا متمانه ت به شیر ی قوتووی مندالان هه یه که له بازاره کان ده فرۆشریت ؟
۱۳	۷۷	۱۳	۱۲	۱۲	۹	۱۶	۱۵	به لی
۳۶,۸	۲۱۸	۳۵	۴۳	۳۹	۳۳	۲۹	۳۹	نه خیر
۵۰	۲۹۶	۵۱	۴۵	۴۳	۵۹	۵۳	۴۵	هه ندیکجار
۹۹,۸	۵۹۱	۹۹	۱۰۰	۹۴	۱۰۱	۹۸	۹۹	کۆی گشتی

له‌وخشته‌یه‌دا بۆمان دهرده‌که‌وئیت، که‌ئه‌وانه‌ی متمانه‌یان به‌دەرمانه‌کانی بازار هه‌یه‌ته‌نهما ریزه‌ی ۱۳٪. نمونه‌ی راپرسییه‌که‌ن وزیاتر له ۸۶٪ ی نمونه‌که‌یان متمانه‌یان نیه‌یاخود له‌هه‌ندیک جاردا متمانه‌یان هه‌یه. ئه‌گه‌ر ته‌ماشایه‌کی ئه‌و خشتانه‌ی لای سه‌روهه‌بکه‌ین، بۆمان دهرده‌که‌وئیت که‌مافی دلنیا‌یبوون وسه‌لامه‌تی به‌هیچ شیوه‌یه‌که‌ن پاریزراوه، گرفت له‌وه‌دایه‌له‌و شیواوه‌یه‌ی که‌له‌بازاردا هه‌یه‌له‌رووی خواردن و خواردنه‌وه‌و شیریی مندالانه‌وه، سه‌رچاوه‌ی نه‌خوشیگه‌لیکن، به‌لام گرفت له‌وه‌شدایه‌به‌کاربه‌ری نه‌خوشیش مافه‌کانی نه‌پاریزراوه‌ومافی دلنیا‌بوون وسه‌لامه‌تی نه‌پاریزراوه، ئه‌وه‌تا به‌لیشاو دهرمانی خراب دهرژیتته‌بازاره‌کانه‌وه‌وته‌نانه‌ت بوته‌دیوه‌زمه‌یه‌کی گه‌وره‌له‌عیراق و هه‌ریمی کوردستاندا. له‌کوردستان و عیراقدا ئیستا ئه‌وانه‌ی که‌بازرگانی دهرمان ده‌که‌ن و ئه‌وانه‌ی که‌ده‌یفروشن و ئه‌وانه‌ی ده‌ینووسن هه‌چیان شاره‌زای دهرمانه‌کان نین، له‌سه‌ر هه‌موسوچ و دوکانیک دهرمانخانه‌یه‌که‌دانراوه‌و که‌س نازانیت چی رووده‌دات!

له‌نمونه‌ی راپرسی راپورته‌که‌مان له‌باره‌ی کوالیتی دهرمانه‌کانی بازاره‌کانی عیراق و هه‌ریم دهرکه‌وتوه‌ه که‌جوړیک له‌شیواوی هه‌یه‌و ئه‌وه‌ش به‌خرایی کاریگه‌ری کردوته‌سه‌ر نه‌خوش و نه‌خوشخانه‌کانیه‌هریم و به‌لیشاو نه‌خوشه‌کان روو له‌دهره‌وه‌ی هه‌ریم ده‌که‌ن:

خشته‌ی ژماره (۴)

کوالیتی دهرمان له‌عیراق و هه‌ریم روونده‌کاته‌وه

ریژه‌ی %	کۆی گشتی	دهوک	سلیمانی	موسل	که‌رکوک	هه‌ولیر	به‌غدا	ئایا کوالیتی ئه‌وه‌دهرمانانه‌ی له‌عیراق و هه‌ریمدا هه‌ن چۆنه‌؟
۳,۲	۱۹	۰	۲	۲	۲	۶	۷	زۆرباشه
۳۹,۹	۲۳۷	۳۰	۳۲	۴۶	۳۶	۳۹	۵۴	باشه
۲۶	۱۵۵	۴۸	۲۰	۲۱	۲۴	۲۰	۲۲	خراب
۱۳,۳	۷۹	۹	۱۹	۶	۱۱	۲۸	۶	زۆرخرابه
۱۷,۵	۱۰۴	۱۳	۲۷	۲۰	۲۷	۷	۱۰	نازانم
۹۹,۸	۵۹۴	۹۹	۱۰۰	۹۵	۱۰۰	۱۰۰	۹۹	کۆی گشتی

یه‌که‌م: پِشیلکاری بواری خوراک:

((ته‌گه‌ر به‌کاربه‌ر به‌هوی به‌کارهینانی کالاً و خوراکي ئیکسپایه‌روه نه‌خوش کهوت ده‌بیت دکتور به‌درمان چاکي بکاته‌وه، ئە‌ی ته‌گه‌ر ده‌رمانه‌کانمان ئیکسپایه‌ر بوون حالمان چون ده‌بیت)) وه‌های وت دانیش‌تویکی شاری هه‌ولیر.

به‌پیی مادده‌ی «(۳۱)» له‌خالی یه‌که‌م «مافه‌مه‌ده‌نی و سیاسیه‌کان» له‌چوارچیوه‌ی به‌شی یه‌که‌م «مافه‌کان» له‌ده‌روازه‌ی دووهم «ماف و ئازادیه‌کان» له‌ده‌ستوری هه‌میشه‌یی عیراقد: «چاودیری تهن‌دروستی مافی هه‌موو عیراقیه‌که، ده‌وله‌تیش بایه‌خ به‌ته‌ندروستی گشتی ده‌دات و ئامرازه‌کانی خوپاراستن و چاره‌سه‌ری به‌دامه‌زراندنی هه‌موو جوړه نه‌خوشخانه‌یه‌ک و ده‌زگا تهن‌دروستیه‌کان دابین ده‌کات». هه‌رچی بر‌گه‌ی یه‌که‌مه له‌مادده‌ی «(۳۳)» ی هه‌مان خالی ده‌ستوری عیراقد، تییدا هاتووه «هه‌موو تاکیک مافی هه‌یه له‌بارودوخیکی ژینگه‌یی تهن‌دروستدا بژیت»

هه‌روه‌ها به‌پیی مادده‌ی دوو له‌به‌شی یه‌که‌م له‌یاسای پاراستنی به‌کاربه‌ر، ژماره (۱) سالی ۲۰۱۰ ی عیراقی و له‌چوارچیوه‌ی ئامانجه‌کانی یاسای ناوبراو له‌بر‌گه‌ی یه‌که‌می ئە‌و ماده‌یه‌دا هاتووه ئە‌م یاسایه «ئامانجی زامنکردنی مافه‌بنه‌ره‌تیه‌کانی به‌کاربه‌ر و پاراستنیه‌تی له‌ره‌فتاری ناره‌وا که ده‌بیته‌هوی زیان پینگه‌یاندنی».

سه‌رباری ئە‌و بر‌گه‌ ده‌ستوری و یاسایانه‌ی باسکران و سه‌رباری هه‌بوونی ده‌یان ده‌ق و بر‌گه‌ی تری هاوشیوه له‌چوارچیوه‌ی یاسا‌کانی عیراق و هه‌ریمی کوردستاندا، که‌چی ژیان و سه‌لامه‌تی به‌کاربه‌ر له‌دوخیکی پر مه‌ترسیدایه و تا ئە‌ندازه‌ی مردن هه‌ره‌شه‌لیکراوه.

وه‌زاره‌تی تهن‌دروستی شان به‌شانی چه‌ند وه‌زاره‌تیکي تر له‌هه‌ریه‌که له‌حکومه‌تی عیراقی و حکومه‌تی هه‌ریمی کوردستان لیژنه‌ی تایبه‌تیا‌ن بو به‌دوادا‌چوونی لایه‌نی تهن‌دروستی بازار و شوینه‌کانی به‌ره‌مه‌ینانی کالاً خوراکیه‌کان پیکه‌یناوه و به‌شیوه‌ی ده‌وری سه‌ردانیان ده‌که‌ن، به‌پیی ئە‌و داتا و ئاماره‌ش که دراوه‌ته تیمه‌کانی پرۆزه‌ی چاودیری مافه‌کانی به‌کاربه‌ر، چه‌ندین لایه‌نی سه‌رپچیکار له‌مباره‌یه‌وه به‌شیوه‌ی جیاواز سزا دراون. دیاره ئامانجی ئە‌م چالاکي و هه‌لمه‌تانه‌ش پاراستنی تهن‌دروستی به‌کاربه‌رانه له‌ئاستیکي باشتردا، به‌لام جیی داخه که نه‌یانتوانیوه ئە‌م ئامانجه وه‌ک پیوست بیکن و سه‌رکه‌وتوو نه‌بوونه له‌وه‌ی به‌کاربه‌ران له‌مه‌ترسیه‌کانی کالاً و خوراکي خراب و ماوه به‌سه‌ر چوو بیاریزن که بازاره‌کانی ولاتیان لیپر کراوه. هاوکات تیبینی کراوه به‌شیکی زوری ئە‌و لیژنانه و ئە‌ندامه‌کانیان ته‌نها له‌چوارچیوه‌ی پاراستنی تهن‌دروستی گشتی کاره‌کانیان راده‌په‌رین و هه‌چ زانیاریه‌کیان له‌سه‌ر مافه‌کانی به‌کاربه‌ر نیه.

ئە‌و ئامارانه‌ی له‌دامه‌زراوه حکومیه‌کانه‌وه به‌تایبه‌ت دراون به‌تیمه‌کانی پرۆزه‌ی چاودیری مافه‌کانی به‌کاربه‌ر و ئە‌و ئامار و زانیاریانه‌ش که له‌سه‌ر زاری به‌رپه‌سه‌ حکومیه‌کان یان راسته‌وخو له‌راگه‌یاندنه‌کانه‌وه روژانه له‌باره‌ی ده‌ستبه‌سه‌رداگرتن و له‌ناوبردنی خوراک و ده‌رمانی ماوه‌به‌سه‌ر چوو یان قه‌لب و قاچاغ بلاو ده‌کرینه‌وه، ئامازه‌یه‌کی مه‌ترسیدارن بو دوخی به‌کاربه‌ر و بیسه‌روبه‌ری بازاره‌کانی عیراق و هه‌ریمی کوردستان، وه‌کچون ئامازه‌یه‌کیشن بو ئە‌وه‌ی بازاره‌کان بوونه‌ته مه‌یدانی ساغکردنه‌وه‌ی خراپترین جوړی کالاًی وخوارده‌مه‌نی، له‌ئای خوارده‌نه‌وه تا شیري قوتووی مندالان و تا گوشت و خوراکي بنه‌ره‌تی روژانه و تا ده‌رمان و پیداوستی پزیشکی و که‌لوپه‌لی ناخو‌راکیش به‌شیوه‌یه‌کی نا یاسایی و دوور له‌رینمایی تهن‌دروستی و له‌ده‌ره‌وه‌ی پیوانه‌سازی ستاندارد هاورده‌ کراون یان له‌ناوه‌خو به‌ره‌مه‌ینراون، سه‌رباری به‌هه‌ند وه‌رنه‌گرتن وه‌راهه‌م نه‌کردنی مه‌رجه

ته ندروستیه پووسته کانی گواستنه وه وعه مبار کردنی کالا خوراکیه کان.

چالاکی لیژنه هاوبه شه کان بو به دوا داچوون و ده سته سه رداگرتنی سه ریچی یاسایی و ته ندروستیه کان هه رگیز نادیده ناگرین، به لام تبیینیمان له سه ره خشکردنی چالاکیه کانی ته و لیژنه و بیژه وه ری دیمه نی ته و کالا خراب و بوگه ن و ماوه به سه ره چوانه له سه ره شاشه ی ته له فزیونه کان هه یه، پیمانوایه کاریگه ری نیگه تیغیان هه یه و هوکارن بو دله راوکئی و ترسی به شیک له به کار به ران، به جوریک ته م کاریگه ری ره رای جیاوازی له نیوه نده حکومیه کان و ناحکومیه کانیش دروست کرده، له مباره یه وه «دکتور سالار مسته فا» به ریوبه ری به ریوبه رایه تی چاودیری خوراک له دیمانه یه کی تایبه تدا له هه ولیر ووتی: - به نیسبه ت به رنامه که ی تاگادار بن لیژنه که هات «که به رنامه یه کی ته له فزیونی تایبه ته به چالاکی لیژنه تایبه ته کانی چاودیری کردنی بازار و شوینه بازار گانیه کان و له هه ری می کوردستان په خش ده کریت - ئیمه ده ستخوشیمان لیکردوون به لام سیاستی حکومت وه ک «مشک و پشیله» به دووی یه ک بکه وین و خه لکی بگرین و له راگه یاندنه کان فه زح بکرین، ره نگه بو ئیستا دروست بیت به لام من ته مه بو ئاینده به دروست نازانم، پیش ته وه ی بگرین و سزا بدرین پیش هه موو شتیک ده بیت ئیمه یاسا و رینماییمان وا وورد و روون و ئاشکرا بیت و خه لک به ئاسانی بگاته ده ستیان و هه ر که سیک بیخوینیته وه بزانی ت کام رینمایمی پیشه ی ته وه گریته وه ئینجا به پیی یاسا محاسه به ده کریت (که ته و یاسایه مان هیشتا نیه)».

به رای «کامل ساله یی» قایمقامی که رکوکیش پووست ده کات میدیاکان بایه خی زیاتر به چالاکی لیژنه کان بده ن تا بارودوخی بازار باشتر بیت، ته وه ده لیت «لیژنه کانمان کاری باشیان له بواری پشکنین و به دوا داچوون ته نجامداوه به لام راگه یاندنه کان بایه خیان پینه داوه، بویه هه لمه ته کانمان کاریگه ریان وه ک پووست نه بووه».

به رای پزیشکانی ده روونیش پیشاندانی ته م هه موو سه ریچی ته ندروستیانه ی بازارگان و دوکانداره کان له شاشه ی ته له فزیونه کان، به تایبه تی ته وه ی په یوه ندی هه یه به پیسی چیشتخانه کان و بوگه ن کردن و خراب بوونی کالای خوراکیه وه، ره نگدانه وه ی نیگه تیغی به سه ره لایه نی ده روونی به کار به ره کانه وه ده بیت، به پله ی یه که میش بو سه ره ته وانیه له و چیشتخانه و شوینه بازار گانیه نانیان خوارده یان خوارده مه نیان کریوه و به کاریان هیناوه، سه رباری زیانه ئابوریه کانی، هاوکات ته م دیمه نانه بوونه ته هوکاری لاوازیوون و نه مانی متمانه ی نیوان به کار به ران و شوینی به ره مه نیان و فروشتنی خوارده مه نیه کان تا ته ندازه یه کی زور، ته مه ش به روونی له وه لامی به کار به ران بو پرسیاریکی تایبه ت به متمانه یان به کالا خوراکیه کانی بازاره کانی عیراقدی درده که ویت که به ریژه ی ۳۵٪ هیچ متمانه یان پیی نیبه و ۶۲٪ ی به کار به رانیش تا راده یه ک متمانه یان پیی هه یه و ته نها ۳٪ ی نمونه ی وه رگیراویش متمانه ی زوریان پیی هه یه.

چارتی خواره وه راده ی متمانه ی به کار به ران به خوارده مه نیه کان له سه ره ئاستی عیراق روونده کاته وه

تا چند متمانه ت به خوارده مه نیانه هه یه که له بازاره کاند

ته نینه وه ی بازاره کانی عیراق و هه ری می کوردستان به کالا و خوارده مه نی و ده رمانی خراب و ماوه به سه ره چوو، ده میکه بووه به راستیه کی به رچاو که ته نانه ت به رپرسیانی ده ولت له ئاستی جیاوازه وه ئامازه ی پیده دن. ته م دوخه ی ئیستای بازاره کان، به شیوه ی

جیاوازهوه سه‌رمایه و ژبانی به‌کاربه‌ریان خستۆته به‌ر مه‌ترسی، ئەم مه‌ترسیه به‌تایبه‌تی بۆ مندال و نه‌خۆش و ژبانی دووگیان قورستر که‌وتۆته‌وه، به‌پله‌ی یه‌که‌میش مندالان که به‌شیکێ زۆری ئەو کیک و چیس و خوارده‌مه‌نیانه‌ی له‌ دوکانه‌کانی لاکۆلان و حانوتی قوتابخانه‌کان و سه‌ر عاره‌بانه‌کان ده‌یکرن، به‌شیه‌یه‌کی ناته‌ندروست عه‌مبار ده‌کری و روژانه‌ تیشکی خۆریان به‌رده‌که‌ویت و شی هه‌لده‌گرن و ره‌چاوی پله‌ی گه‌رمی شوینی هه‌لگر تیان نا‌کریت، که‌ ئە‌گه‌ری ئە‌وه هه‌یه‌ ماده‌ خۆراکیه‌کانیان ژه‌هراوی بییت.

«کچه‌م له‌ قوتابخانه‌ی ناوه‌ندیه و له‌ حانوت چیسکی کری بوو ئیکسپایه‌ر ببوو، کاتیکی بردبوویه‌وه بۆ خاوه‌نی حانوته‌که، لێی وه‌رنه‌گرتبووه‌وه ناچار ئە‌ویش لای به‌ریوه‌به‌ری قوتابخانه‌ شکاتی لیکردبوو» ئە‌مه‌ قسه‌ی نازه‌نین بوو که‌ به‌ تیمه‌کانی ئیمه‌ی راگه‌یاندن.

هه‌روه‌ها مندالان به‌هۆکاری شیری قووتوی خراپه‌وه زیان به‌ ته‌ندروستیان گه‌یشته‌وه، تیمه‌کانی ئیمه‌ چه‌ندین حاله‌تی نه‌خۆشکه‌وتنی مندالانیان تۆمار کرده‌وه که‌ گومان ده‌کریت دوا‌ی به‌کاره‌ینانی جوړیکی دیاریکراوی شیر یان دوا‌ی گوړینی شیره‌که‌یان به‌ شیریکی هه‌رزانه‌تر توشی هاتبن. حکومه‌تی فیدرالی عیراق سالی ۲۰۱۲ بریاری کو‌کردنه‌وه و قه‌ده‌غه‌کردنی فرۆشتن و به‌کاره‌ینانی شیری دیالاک‌ی مندالانی ده‌ر کرده‌وه چونکه‌ ناشیت بۆ به‌کاره‌ینانی مرو‌ف، و هه‌مان بریار له‌ هه‌ریمی کوردستانیش جیبه‌جی کرا، که‌چی ئە‌ندامانی ئە‌نجومه‌نی پارێزگای به‌غداد ده‌ستیان گرتووه‌ به‌سه‌ر نزیکه‌ی ۲۸۰۰ ته‌ن له‌ شیری دیالاک‌ فیئامیلای تایبه‌ت به‌ مندالانی خوار ته‌مه‌نی یه‌ک سالی له‌ کو‌گایه‌کی تایبه‌ت به‌ وه‌زاره‌تی بازرگانی عیراقی له‌ شاری به‌غداد که‌ هاوتا نه‌بووه‌ له‌ گه‌ل مواسه‌فاتی عیراقی، و وه‌زاره‌تی بازرگانی عیراقیش له‌ میانی ریککه‌وتنی‌کدا ئە‌م شیره‌ی هاورده‌ کرده‌وه تا له‌ گه‌ل به‌شه‌ خۆراکی مانگانه‌ دابه‌شی بکاته‌ سه‌ر به‌کاربه‌ران، سه‌رچاوه‌کانی هه‌وال له‌ سه‌ر زاری به‌رپرسانی وه‌زاره‌تی بازرگانی‌ش ئە‌وه‌ ئاشکرا ده‌که‌ن که‌ به‌شیک‌ له‌م شیره‌ له‌ هه‌ندی کو‌گای سه‌ر به‌ وه‌زاره‌ت دابه‌شکراوه، و ئە‌م بره‌ش به‌شیک‌ی که‌می ئە‌و شیره‌یه‌ که‌ نزیکه‌ی ۶۰۰۰ ته‌ن ده‌بی‌ت و بریار بووه‌ بیته‌ ناو عیراق. سه‌رچاوه‌ میدیاییه‌کانیش ئە‌وه‌یان بلاو کردۆته‌وه‌ که‌ نزیکه‌ی ۴۰۰۰ ته‌ن له‌م جوړه‌ شیره‌ به‌ بازاریه‌کانی عیراقدای بلاو بۆته‌وه.

دایکی دانیایه‌ تیمه‌کانی شاری هه‌ولیری ووت: «دانیای کچه‌م ته‌مه‌نی له‌ ئیستا بچوو‌کتر بوو شیری قوتووم ده‌دای، به‌لام پاش ماوه‌یه‌ک باری ماددیمان خراپ بوو ناچار شیره‌که‌م بۆ گوړی به‌یه‌کی‌تر که‌ هه‌رزانه‌تر بوو، نزیک سالیکی و نیو به‌ر له‌ ئیستا، دانیای زۆر نه‌خۆش که‌وت و بردمانه‌ نه‌خۆشخانه‌ و له‌وی مغه‌زی و ده‌رمانیان دای و دکتۆر گو‌تی توشی ئیلته‌هایی مه‌عیده‌ی بووه‌ به‌لام ته‌ئکیدێ نه‌ کرده‌وه‌ که‌ سه‌داسه‌د خه‌تای شیره‌که‌یه‌ یان نا». هه‌ر له‌ شاری هه‌ولیر و له‌ نه‌خۆشخانه‌ی راپه‌رینی فیر کاریدا تیمه‌کانمان چاویان که‌وتووه‌ به‌ دایکی‌که‌ که‌ منداله‌که‌ی به‌ ناوی «ژیاری وشیار محمود» ته‌مه‌ن ۳ مانگان له‌ به‌رواری ۲۰۱۲/۱۲/۴ به‌هۆی سکچوون و رشانه‌وه‌وه‌ بۆ ماوه‌ی ۳ روژ له‌ نه‌خۆشخانه‌ خه‌واندوه، ئە‌و بۆ ئیمه‌ ووتی: «تا ته‌مه‌نی یه‌ک مانگ بوو من شیری دیالاک‌م ده‌دای، پاشان شیره‌که‌م بۆ گوړی به‌س لێی نه‌هات، بۆیه‌ دووباره‌ کردم‌ه‌وه‌ دیالاک‌، به‌لام ئە‌م جاره‌یان ته‌ندروستی زۆر تیک‌ چوو، بردمه‌ دکتۆر گو‌تی سه‌رمای بووه‌ و له‌ شیره‌که‌ نیه‌ و علاجی دای، به‌لام هه‌چ باش نه‌بوو به‌لکو خراپ‌تریش بوو، بۆیه‌ هه‌ینامانه‌ ئیره‌ و دکتۆر داخیلی کرد گو‌تی مه‌عیده‌ی ئیلته‌هایی زۆری کردیه‌».

به‌پێی ده‌رنجامه‌کانی پرسیارنامه‌ی پرۆژه‌که‌مان، ئە‌وه‌ روون ده‌بیته‌وه‌ که‌ به‌ریژه‌ی ۳۲٪ ی به‌کاربه‌ران له‌ نمونه‌ی وه‌رگیراو له‌ شه‌ش پارێزگای عیراق و هه‌ریمی کوردستان، به‌هۆی پیدانی شیری قوتووه‌وه، مندالیان زبانی ته‌ندروستی پێگه‌یشتووه‌.

ریژه %	کوی گشتی	دهوک	سلیمانی	موسل	که رکوک	ههولیر	به غداد	۲۴. ئایا هیچ مندالتان بههوی شیری قوتوو زیانی تهندروستی پیگه پشتوه؟
۳۱,۶	۱۸۴	۲۸	۳۰	۴۵	۲۴	۱۹	۳۸	به لی
۶۸,۳	۳۹۷	۷۱	۶۶	۴۸	۷۶	۷۶	۶۰	نه خیر
۹۹,۹	۵۸۱	۹۹	۹۶	۹۳	۱۰۰	۹۵	۹۸	کوی گشتی

چارتی خواره وه راده ی زیانگه یشتن به تهندروستی مندال بههوکاری شیری قوتوو له سهه ئاستی عیراق روونده کاته وه

ته گهرچی به شی هه ره زوری ئه و خیزانانه ی مندالی شیره خوره یان هه یه، شیری قوتوو به منداله کانیا ن دهه دن، به لام ریژه یه کی زوری به کار به ران متمانه یان به شیری قوتوو نیه که له بازاره کانی عیراق و هه ریمی کوردستاندا ده فرۆشرین، له وه لامی پرسپاریکی پرسپارنامه ی تایبته به پرۆژه ی چاودیری مافی به کار به ران، تهنه ا ۱۳٪ ی نمونه ی وه رگیراو له به کار به ران، متمانه یان به شیری قوتوو هه یه، که چی ۳۷٪ ی نمونه ی وه رگیراو ئامازه به وه ده که ن که

ئایا هیچ مندالتان بههوی شیری قوتوو زیانی تهندروستی پیگه پشتوه؟

متمانه یان پی نیه و ۵۰٪ ی نمونه ی وه رگیرا ویش ده لین «هه ندیجار» متمانه مان پی هه یه.

چارتی خواره وه متمانه ی به کار به ران به شیری قوتوو له سهه ئاستی عیراق روون ده کاته وه

هه رچهنده حکومهت هه ولیداره ده سته بگریت به سهه ئه و کاللا خوراکیا نه ی ماوه یان به سهه چووه، به لام تالیژنه تایبته تیه کان به م کاللا خراب و ماوه به سهه رچووانه ده زانن، به شیکی زوری له بازاره کاندایا به سهه به کار به راندا ساغ ده بیته وه که هه ندیکیا ن میژووی دروستکردن و به سهه رچوونی ده سته کاری ده کریت و ده گوردریت، رۆژنامه نویسیک له شاری که رکوک بو تیمه کانمان ووتی: «به ریوه به رایه تی تهندروستی که رکوک ده ستیا ن گرتوه به سهه کارگه یه کی دروستکردنی تورشیات که نزیکه ی ۵۰ تۆن به ره هه می به سهه رچووی تیدا بووه و بو ماوه ی پینچ سالیس ده بیته له م کارگه یه تورشیات

ئایا متمانه ت به شیری قوتوو مندالان هه یه که له بازاره کاندایا ده فرۆشریت؟

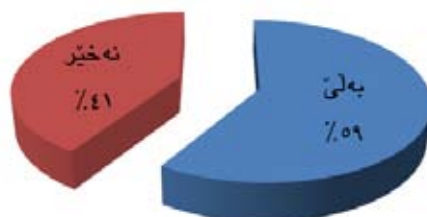
بهره‌مده‌هینریت و له بازاره‌کانی که رکوکدا ساغ ده کریته‌وه». دیاره له ماوه‌ی ئەم پینج ساله‌دا هه‌زاران به‌کاربه‌ر له ریگای خواردنی ئەم تورشیاته‌وه زیان به‌تندروستی و زیان به‌ئابوریان گه‌یشتوو. به‌پیی ئەو زانیاریانه‌ش که ده‌ست تیمه‌کانمان که‌وتوو، له هه‌ندی شاری عیراقدای کارگه‌ی بهره‌مهینانی خواردمه‌نی به‌بی ئاگاداری و به‌بی مۆله‌تی ده‌زگا و لایه‌نه‌تندروستی‌ه‌کان دامه‌زراوه، که ئەمه‌ تا ئەندازه‌یه‌کی زۆر مایه‌ی مه‌ترسیه‌ بو‌سه‌ر ته‌ندروستی و سه‌لامه‌تی گیانی به‌کاربه‌ران.

ساغکردنه‌وه‌ی که‌لوپه‌لی ماوه‌ به‌سه‌رچوو له‌ بازاره‌کانی عیراقدای به‌ راده‌یه‌که، به‌شی زۆری به‌کاربه‌ران به‌کاریان هیناوه‌یان به‌لایه‌نی که‌مه‌وه‌ کریوانه، وه‌کچۆن ئەمه‌ له‌ ده‌ره‌نجامی پرسیارنامه‌ی تایبه‌ت به‌ پرۆژه‌ی چاودیری مافه‌کانی به‌کاربه‌ر و تایبه‌ت به‌ هه‌لسه‌نگاندی دۆخی به‌کاربه‌ر له‌ عیراقدای ده‌رده‌که‌وتی که ۵۹٪ ی به‌شداربووان ئاماژه‌ ده‌که‌ن به‌وه‌ی که‌لوپه‌لی خۆراکی خراب‌یان ماوه‌ به‌سه‌رچوو یان کریوه، له‌به‌رامبه‌ریشدا ۴۱٪ ی به‌شداربووان ده‌لین هه‌یج که‌لوپه‌لیکی له‌و شیوه‌یه‌یان نه‌کریوه. دیاره ئەم ریژه‌ به‌رزه‌ش پیشانده‌ری مه‌ترسی گشتیه‌ له‌سه‌ر هه‌مووان، « ئەنفالی سه‌دام سنورداری بوو به‌لام ئەنفالی خۆمان رۆژانه‌یه‌ و گشتیه‌ بو‌عه‌ره‌ب و کورد و ئیسلام و مه‌سیحی و هه‌مووان» وه‌های وت دکتۆر مۆته‌یه‌د سه‌رۆکی ده‌سته‌ی پیوانه‌سازی و کۆنترۆلی جووری سه‌ر به‌ وه‌زاره‌تی پلاندانانی حکومه‌تی هه‌ریمی کوردستان، وه‌ک گوزارشتیک له‌ لیکچوواندنێ پرۆسه‌ی ئەنفال که‌ سه‌دام دژ به‌ کورد ئەنجامی دا له‌ گه‌ل پرۆسه‌ی خسته‌نه‌ بازاری کالۆ خۆراکی خراب و ماوه‌ به‌سه‌رچوو. هه‌روه‌ها سه‌رۆکی لیژنه‌ی ئابووری له‌ ئەنجومه‌نی نوینه‌رانی عیراق «ئه‌حمه‌د ئەلعهلوانی» له‌ لیدوانیکیدا بو‌به‌غدادیه‌ نیوز ده‌لیت: «هاورده‌کردنی شیرێ دیالاکێ ناهاوتا به‌ مواسه‌فاتی عیراقی و هاته‌نه‌ناوه‌وه‌ی شمه‌کی ماوه‌ به‌سه‌رچوو، پشیلکردنی یاسایه‌ و تاوانیکیشه‌ که‌ که‌متر نییه‌ له‌ تاوانه‌کانی تیرۆر»

خسته‌ی خواره‌وه‌ ریژه‌ی کرینی خۆراکی ماوه‌ به‌سه‌رچوو له‌ لایه‌ن نمونه‌ی وه‌رگیراو به‌پیی شاره‌کانی عیراق روون ده‌کاته‌وه

ریژه‌ %	کۆی گشتی	ده‌وک	سه‌لمانی	موسل	که‌رکوک	هه‌ولێر	به‌غداد	۱۰. هه‌یج که‌لوپه‌لیکی خۆراکیت کریوه میژووی به‌سه‌ر چووینت یان تیکچوینت؟
۵۹	۳۴۷	۶۵	۶۹	۵۸	۵۳	۶۲	۴۰	به‌لی
۴۱	۲۴۱	۳۳	۳۱	۳۷	۴۷	۳۸	۵۵	نه‌خیر
۱۰۰	۵۸۸	۹۸	۱۰۰	۹۵	۱۰۰	۱۰۰	۹۵	کۆی گشتی

هه‌یج که‌لوپه‌لیکی خۆراکیت کریوه میژووی به‌سه‌ر چووینت یان تیکچوینت؟

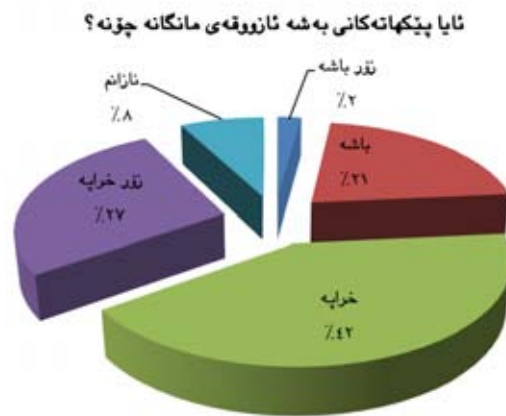
ته گهر پیمانوا بیت ته هم هه موو کالاً ټیکسپایه رهی بازاره کانی عیراق و هه ریمی کوردستان هو کاره که یان چند بازار گانیکی بیوژدان بیت که ته نه بیر له بهر ژه وهندی و قازنجی تایبه تی خو یان ده که نه وه ته گهر له سهر حیسابی سه لامه تی و ته ندروستی هه زاران و سهدان هه زار به کار به ریش بیت، ناخو کی بهر پر سیاره له خرابی به شه خو راکي مانگانه ی هاو لاتیان که له لایه ن وه زار ته ی بازار گانی حکومه تی عیراقیه وه هاورده و ناماده ده کریت و به پی به شی دیاریکراو دابه شی سهر به کار به ره کان ده کریت؟

دهر نه جامه کانی پر سیار نامه ی تایبه ت به پر ژه ی چاودیری مافه کانی به کار به ره له په یوه ند به رای به کار به رانی شه ش پاریز گای عیراق له سهر چونیته تی پیکهاته کانی به شه نازووقه ی مانگانه، ته وه روون ده بیته وه که ۴۲٪ ی به کار به رانی وه رگراو پییانوا یه له رووی چونیته وه پیکهاته کان خراپن، له کاتی کدا ۲۷٪ ی به کار به ران پییانوا یه پیکهاته کان زور خراپن، به لام ۲۱٪ پییانوا یه پیکهاته کان باشن و ته نه ۲٪ پییانوا یه زور باشن و ۸٪ ی به کار به رانیش هیچ رایه کیان له و باره یه وه نه بووه.

خشته ی خواره وه رای به کار به ران له سهر پیکهاته کانی به شه نازووقه ی مانگانه به پیی شاره کان روون ده کاته وه

ریژه %	کوی گشتی	دهوک	سلیمانی	موسل	که رکوک	هه ولیر	به غداد	۲۷. ټایا پیکهاته کانی به شه نازووقه ی مانگانه چونه؟
۲,۱	۱۳	۰	۳	۱	۱	۷	۱	زور باشه
۲۱,۳	۱۲۸	۱۹	۲۵	۱۰	۱۴	۳۳	۲۷	باشه
۴۱,۶	۲۵۰	۴۱	۳۴	۵۰	۵۸	۲۹	۳۸	خرابه
۲۷,۱	۱۶۳	۳۶	۳۴	۲۵	۲۵	۲۱	۲۲	زور خرابه
۷,۶	۴۶	۴	۴	۱۴	۲	۱۰	۱۲	نازانم
۹۹,۷	۶۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	کوی گشتی

چارتی خواره وه رای به کار به ران له سهر پیکهاته کانی به شه نازووقه ی مانگانه له سهر ئاستی عیراق روونده کاته وه

سهر باری ته وه ی جوړی پیکهاته کانی به شه نازووقه ی مانگانه ی هاو لاتیان تیینی له سهره و باش نین، هاوکات سهر جه م پیکهاته کانی ته وه به شه نازووقه یه ش وهک ته وه ی بریار بووه دابه ش بکریت نه کراوه و ته وه ی دابه شیش ده کریت له کاتی خویدا نییه و ناکه وینه هه له وه ته گهر بلین هیچ بهر وار و بهر نامه یه کی دیاریکراو بو کاتی دابه شکر دنه که نیه، که به کار به ر مافی خو یه تی

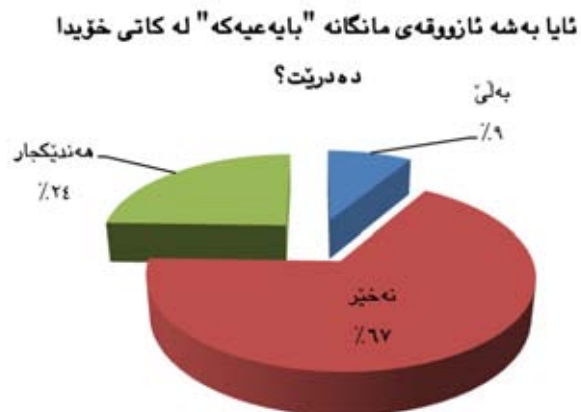
پیداویستیه بنه رته تیه کانی ژیانی به ئاسانی و له کاتی پیویستدا به ده ست بگات،

دهره نجامه کانی ئەو پرسپارنامەییە لە شەش پارێزگای عێراقی تایبەت بە پرۆژە کەمان بەسەر بە کاربەراندای بڵاوکراوەتەوه، دەریدەخات کە ٪٦٧ ی نمونە ی وەرگیراو لە بە کاربەراندای پێیانوایە بە شە ئازوووقە ی مانگانە یان لە کاتی خۆیدا دابەشناکریت، کەچی ٪٢٤ ی نمونە کە پێیانوایە هەندیکجار لە کاتی خۆی دابەشکەکریت و بە تەنهاش ٪٩ ی بە کاربەراندای پێیانوایە لە کاتی خۆیدا دابەشکەکریت.

خشتە ی خوارووه وە لآمی بە کاربەراندای لەسەر کاتی دابەشکردنی بە شە ئازوووقە ی مانگانە بە پێی رووندە کاتەوه

رێژە ٪	کۆی گشتی	دھۆک	سلیمانی	موسڵ	کەرکوک	هەولێر	بەغداد	٢٥. ئایا بە شە ئازوووقە ی مانگانە «بایەعیە کە» لە کاتی خۆیدا دەدریت؟
٨,٦	٥١	٦	٩	٩	٥	١٣	٩	بەلێ
٦٦,٨	٣٩٣	٧٩	٥٤	٦٣	٧٩	٥٣	٦٥	نەخیر
٢٤,٤	١٤٤	١٤	٣٤	٢٣	١٦	٣٢	٢٥	هەندیکجار
٩٩,٨	٥٨٨	٩٩	٩٧	٩٥	١٠٠	٩٨	٩٩	کۆی گشتی

چارتی خوارووه، رای بە کاربەراندای لەسەر کاتی دابەشکردنی بە شە ئازوووقە ی مانگانە لە سەر تاسەری عێراقدا روون دە کاتەوه

بە شە ئازوووقە ی مانگانە بۆ خێزانە کەمدەرامەت و هەزارەکان بنچینە ی ژیان و مانەوه یانە، چونکە ئەوان ناتوانن پێداویستیه کانی ژیانان بە تەنها لە بازارە کانی هەریمی کوردستان و عێراقدا بە دەستبھێنن بەبێ وەرگرنتی ئەو بە شە ئازوووقە ی مانگانە لە لایەن وەزارەتی بازرگانی عێراقی بۆیان تەرخانکراوه. بە تائیبەتی کە بە شیکێکی زۆری بە کاربەراندای پێیانوایە نرخێ کالاً و شتومەکی خواردمەنی لە بازارە کاندای گرانە، وە ک ئەوهی دەرەنجامی پرسپارنامە ی پرۆژە کەمان بە پێی ئەم خشتە ی خوارووه ئەمە روون دە کاتەوه.

ریژه %	کۆی گشتی	دهوک	سلیمانی	موسل	کهر کوک	ههولیر	به عداد	6. ئایا نرخه که لوپه لی خوارده مه نه له بازاره کاندایه چونه؟
0.5	3	0	1	1	0	0	1	زور ههرزانه
0.84	5	1	0	3	1	0	0	ههرزانه
31.14	185	21	22	46	28	27	41	مامناوه نديه
48.65	289	59	49	36	50	48	47	گرانه
18.85	112	19	28	9	21	25	10	زور گرانه
99.98	594	100	100	95	100	100	99	کۆی گشتی

چارتی خواره وه رای به کار به ران له سهه نرخه شمه کی خوارده مه نه له سهه ئاستی عیراقدا روونده کاته وه

دووهم: پيشيلکاري بواری ده رمان:

له هه ریمی کوردستان و عیراقدا نهک هه ر به کار به رنی کالاکان بوونه ته هه ره شه بو سهه ته ندروستی به کار به ر، به لکو ئه م مه ترسیانه راسته وخو بواری ته ندروستی و داوده رمانی پزیشکی گرتوته وه، به چه شنیک بازاره کانی سهه رجه م شاره کانی عیراق بوونه ته شوینی ساغکردنه وهی ده رمانی ماوه به سهه رچوو یان ده رمانی پووچ و بیسوود و کوالیتی خراب له ناوچه که دا. ئه مه سهه رباری ریز نه گرتن له سهه لامه تی و ژبانی نه خو ش له لایه ن به شیک له پزیشکان و ده رمانخانه کان، ده یان چیروکی خه مناک و کاره ساتبار له م رووه وه له سهه ر زاری دانیشتوانی عیراق و هه ریمی کوردستان ده بیستری ت که به شیکیان به هه له ده ستیشانی نه خو شیه کانیان کراوه و زیانی گه وه ری ته ندروستیان پیگه یشتوو ه تا راده ی مردنیان، یان له ده رمانخانه کان به هه له ده رمانی ته ندروستیان پیدراوه و به هویوه زیانمه ند بوونه یانیش به شیکي ئه وه ده رمانانه ی به نه خو شه کان دراوه بیکاریگه ر و بیسوود بووه و جگه له ئه گه ری زیانی ته ندروستی، زیانی ئابووری شی به وه به کار به رانه گه یاندوو ه.

ئه وه داتایانه ی له ریگای پرسیارنامه یه کی تایبه ت به پروژهی چاودیری مافه کانی به کار به ر له باره ی به هه له پیدانی ده رمان به نه خو ش له شه ش پاریزگای عیراق و هه ریمی کوردستان ده ست تیمه کانمان که وتوو ه ئه وه

روون ده کاتهوه که له ۳۹٪ ی به شداریووانی پرسیارنامه که ده‌رمانی هه‌له‌یان پیدراوه، ئه‌مه له کاتی‌کدایه که سه‌رجه‌م به شداریووان ره‌نگه نه‌خۆش نه‌بوون، بویه ئه‌م ریژه‌یه تا ئه‌وپه‌ری مه‌ترسیداره و هه‌ره‌شه‌یه کی جیدیه له‌سه‌ر ته‌ندروستی نه‌خۆش و ژیا‌نی به‌کاربه‌ران.

خشته‌ی خواره‌وه راده‌ی پیدانی ده‌رمانی هه‌له به نه‌خۆش به‌پیی شاره‌کان له نمونه‌ی وه‌رگیراو روون ده‌کاته‌وه

٪ ریژه	کۆی گشتی	دهوک	سلیمانی	موسل	که‌رکوک	هه‌ولیر	به‌غداد	۱۵. ئایا وا ریککه‌وتوه له ده‌رمانخانه‌کان ده‌رمانت به هه‌له پیدراییت؟
۳۹	۲۳۱	۲۷	۲۶	۳۱	۲۷	۸۴	۳۶	به‌لی
۶۰,۹	۳۶۰	۷۳	۷۳	۶۳	۷۳	۱۶	۶۲	نه‌خیر
۹۹,۹	۵۹۱	۱۰۰	۹۹	۹۴	۱۰۰	۱۰۰	۹۸	کۆی گشتی

پیدانی ده‌رمانی هه‌له به نه‌خۆش، نه‌ک به‌ته‌ن‌ها پیشیلکاری مافه‌کانی به‌کاربه‌ر ده‌کات، به‌لکو پیشیلکاری مافیکی بنه‌ره‌تی مرۆفه که به‌پیی یاسای نیوده‌وله‌تی مافه‌کانی مرۆف وه‌ک مافیکی ره‌وا بو هه‌مووان سه‌لمینراوه که مافی هه‌بوونی ته‌ندروستییه‌کی باشه، ئه‌وه سه‌رباری ئه‌وه‌ی هه‌ره‌شی جیدیه بو سه‌ر مافی ژیا‌نیش.

بوونی ده‌رمانی کوالیتی نزم و ماوه به‌سه‌رچوو له ده‌رمانخانه و بازاره‌کانی عیراق و هه‌ریمی کوردستان هیچ گوومان و ته‌مییکی له‌سه‌ر نیه، روژانه له‌سه‌ر زاری به‌رپرسه‌کانی وه‌زاره‌تی ته‌ندروستی ئاماری مه‌ترسیدارمان له باره‌ی سووتاندن و له‌ناویردنی ده‌یان و سه‌دان تۆن ده‌رمانی ماوه به‌سه‌ر چوو له ریگای میدیاکان پیده‌گات، بوونی ئه‌م بره‌ زۆره‌ی ده‌رمانی ماوه به‌سه‌رچوو یان ده‌رمانی هه‌له‌تینه‌ر و درۆزانه‌ی زیانی گه‌وره‌ی به‌ ته‌ندروستی به‌کاربه‌ران و ئابووریان گه‌یاندوه، ئه‌مه سه‌رباری ئه‌و دۆخه مه‌ترسیداره ده‌روونییه‌ی بارودۆخه‌که به‌ گشتی له‌سه‌ر دانیشتوانی عیراق و هه‌ریمی کوردستان دروستی کردوه، به‌جۆریک راریی و بی متمانه‌یه‌کی بیته‌ندازه به‌ربلاوی له ولادتدا بلاو کردۆته‌وه و که‌سه ساغه‌کانی نه‌خۆش و نه‌خۆشه‌کانی نه‌خۆشتر خستوه. تا ئیستاش نه حکومه‌تی ناوه‌ندی عیراق و نه حکومه‌تی هه‌ریمی کوردستان هیچ شیوه به‌دواداچوونیکی جیدیان بو سه‌رچاوه‌ی هاتنی ئه‌م هه‌موو ده‌رمانه ژه‌هراوی و ماوه به‌سه‌ر چووانه بو ناوه‌خۆی ولات نییه، لیره و له‌وی هه‌والی ده‌سته‌سه‌ر داگرتنی کارگه‌ی نا یاسایی دروستکردنی ده‌رمانی پزیشکی به‌شیوه‌یه‌کی نادروست له‌سه‌ر زاری به‌رپرسی پایه به‌رزی ته‌ندروستی ده‌بیستین، به‌لام دواتر بیده‌نگی لیده‌کری و هیچ ده‌نگۆیه‌کی له‌باره‌وه نامینی جگه له کۆمینی ناهه‌رمی روژنامه‌نوسان و که‌سه نیشتمانیه‌کانی ناو ده‌زگا ته‌ندروستییه‌کان که پیا‌نایه به‌رپرسی گه‌وره‌ی حزبی و حکومی له پشتی ئه‌م شیوه کارگه و بازرگانی کردنه‌وه‌ن به‌ ده‌رمانی ژه‌هراوی و خراپه‌وه.

به‌شیک له به‌رپرسه ته‌ندروستییه‌کانی هه‌ریمی کوردستانیش هوکاری خراپی ئه‌و ده‌رمانانه ده‌گیرنه‌وه بو به‌غداد و کۆنترۆلی جووری ناوه‌ندی که ناتوانیت کۆنترۆلی هاتنی ده‌رمانی خراب و ئیکسپایه‌ر بکات و هه‌ریمیش به‌شیک له‌و ده‌رمانانه‌ی له ریژه‌ی ۱۷٪ که ته‌رخانکراوه بو‌یان وه‌رده‌گرن و ساغی ده‌که‌نه‌وه. «ئه‌حمده به‌ختیار» له هو‌به‌ی ده‌رمانسازی له به‌شی کاروباری هونه‌ری له فه‌رمانگه‌ی گشتی ته‌ندروستی حکومه‌تی هه‌ریم بو تیمه‌کانی ئیمه‌ووتی: «به‌شیوه‌یه‌کی به‌رده‌وام چاودیری ماوه‌ی به‌سه‌ر چوونی ده‌رمانه‌کان له که‌رتی حکومی ده‌که‌ین

به لامل چاودېږي کوالیټي دهرمان ناکریت چونکه له به غداوه ۱۷٪ دهرمان دیت و له وی پشکینه که ی بو کراوه،
 ټه مه ش په یوه ندي به باری سیاسي هه یه چونکه وه ک هه موو شتی که له بودجه پارهی بو ته رخا کراوه که ۱۷٪
 له حکومتی عراق دیت که ټه مه ش رهنگه کوالیټي باش نه بیت و ماوهی به سه رچوونی نریک بیت به لامل هه
 ده دریټه نه خو ش».

خاوه نی کو گایه کی دهرمانیش له شاری که رکو ک بو تیمه کانی ټیمه ووتی: «ماوهی به سه رچوونی ټه و دهرمانانه ی
 ده یه ټین به لایه نی که مه وه دوو ساله، ناشیټ دهرمان به ټنریت ماوهی به سه رچوونه که ی که متر بیت له سالی که،
 به لامل هندی دهرمان هه یه زوو ساغ ده بیټه وه و روژانه سه رفیاتی له سه ره، ټه وانه ټه گه ر ماوهی به سه رچوونه که ی
 دوو مانگی ش مایټ ده یه ټین چونکه له و دوو مانگه ساغ ده کریته وه و ده روات، واتا خیرایه له ساغبوونه وه»
 خاوه نی کو گایه کی تر که ناوه که ی لای ټیمه پاریزراوه، له وه لاملی پرسیاری تیمه کانی ټیمه که ټایا بوچی
 سارد که ره وه یان «به راد» نیه ټامازه ی به وه کرد که ټه وان پیوستیان به هه لگرتنی دهرمان نیه به پیی مه رچی
 ته ندروستی و پله ی گه رمی دیاکراو، چونکه ټه وان دهرمانه کانیان به خیرایی ساغ ده بیټه وه، بو په سارد که ره وه یان
 نیه.

ټه گه رچی وه زارته ی ته ندروستی حکومتی هه ریم له سالی رابردووه وه هه لمه ټیکی بو چاکسازي و باشتر کردنی
 بواری دهرمان و ته ندروستی له هه ریم ده سټیټی کړدوه، به لامل تا ټیستاش داوده رمان کی شه ی گه وره ی هه یه و
 له بری چاره سه ری هه ندی جار، هندی جوړی دهرمان مایه ی مه ترسین له سه ر ژبانی نه خو ش که به داخه وه
 له مباره یه وه چه ندین قوربانی نه ک به ته نها له شاره کانی هه ریم به لکو له شاره کانی تری عیراقیش ټومار کراون که
 هه ندیک له وانه به هو ی به کاره ټنانی ټه و شیوه دهرمانانه گیانیان له ده سټدوه.

تا ټیستاش له لاکولان و نیو گه ره کان عیاده و دهرمانخانه ی زور هه ن که هه ندی کانی بی موله تن و هه ندی کی
 تریشیان کارمه ندي ته ندروستی به رپوه یان ده بن که له زوربه ی حاله ته کاند چالاکیه کانیان له و عیادانه ی
 «لاکولان» له دهره وه ی سنووری ده سه لاتی ته ندروستی و دهره وه ی پسپوریه که یانه و مه ترسی گه وره شیان بو سه ر
 ټه و نه خو شانه دروست کردوه که له ناچاره یه وه یان به هو ی ناشاره زاییه وه روویان ټی کړدوون.

سه رباری ټه وه ی باسکرا، بازاره کانی دهرمانی پزیشکی گیروده ی چه ندین کی شه ی ترن که به شیوه یه کی راسته وخو
 کاریگه ری نیگه تیفیان بو سه ر ته ندروستی به کار به ر و نه خو ش هه بووه که به شیکیان په یوه ندي هه یه به به رزی
 نرخی دهرمانی باش به چه شنی که له توانای هه موو نه خو شیک دانیه به کاریان به ټینی، له به رامبه ر ټه وه ش ناچارن
 په نا بیه نه به ر به کاره ټنانی ټه و دهرمانانه ی نرخیان هه رزانتره هاوکات کوالیټیشیان نزمتره.

نه خو شیک له به رده م دهرمانخانه یه کی شاری که رکو ک به تیمه کانی چاودېږي مافی به کار به ری ووت: « له به ر
 ده سټکور تیمان په نا بو کرین و به کاره ټنانی دهرمانی هه رزان ده بن ټه ویش هیچ سوو دیکي ټه و ټویان نیه و پی
 چاک نایینه وه». کارمه ندیکیش له دهرمانخانه یه کی شاری که رکو ک ووتی: ټه و دهرمانانه ی له ولاتیانی ټه وروپاوه
 یان له ټه مریکاوه ده ټنرین، نرخیان به رزه و بو نه خو ش زور ته کلیف ده کات»

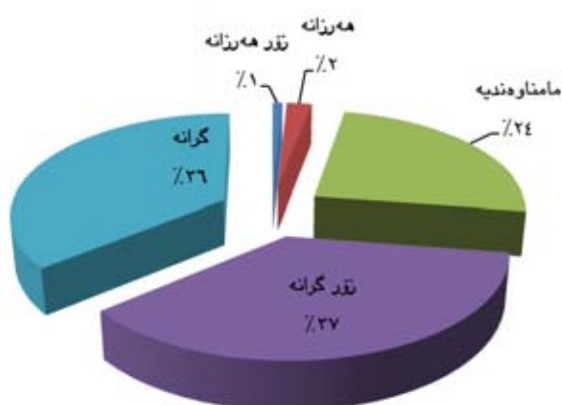
ده رنجامی پرسیار نامه ی پروژهی چاودېږي مافی به کار به ر له باره ی نرخی دهرمان له عیراق و هه ریمی کوردستان
 ټه وه روونده کاته وه که ۳۷٪ ی نمونه ی وه رگیراو له به کار به ران پییانویه نرخیه کان زور گران، هه روه ها ۳۶٪
 پییانویه نرخیه کان گران، به لامل ۲۴٪ پییانویه نرخیه کان مامناوه ندین و ۲٪ ی به کار به رانیش پییانویه نرخیه کان
 هه رزان و ته نها ۱٪ ی نمونه ی وه رگیراویش پییانویه نرخی دهرمان هه رزانه

خشتهی خوارهوه رای به کاربه‌ران له‌سه‌ر نرخه‌کانی دهرمان به‌پیی شماره‌کان روونده‌کاته‌وه

کۆی گشتی	دهۆک	سلیمانی	موسل	که‌رکوک	هه‌ولیر	به‌غداد	١٨. ئایا نرخی دهرمان له عیراق وهه‌ریمی کوردستان چۆنه؟	% ریژه
٥	١	٠	١	٠	١	٢	زۆر هه‌رزانه	٠,٨٤
١٣	١	٢	٥	٤	١	٠	هه‌رزانه	٢,١٩
١٤٤	١٢	٣١	٣٨	١٥	٢١	٢٧	مامناوه‌ندیه	٢٤,٣٢
٢١٧	٣٨	٤٠	١٤	٤١	٣٦	٤٨	زۆر گرانه	٣٦,٦٥
٢١٣	٤٧	٢٦	٣٧	٤٠	٤١	٢٢	گرانه	٣٥,٩٧
٥٩٢	٩٩	٩٩	٩٥	١٠٠	١٠٠	٩٩	کۆی گشتی	٩٩,٩٧

چارتی خوارهوه رای به کاربه‌ران له‌سه‌ر نرخه‌کانی دهرمان له‌سه‌ر ئاستی عیراق روونده‌کاته‌وه

ئایا نرخی دهرمانت پی چۆنه؟

به‌پیی ئه‌و زانیاریانه‌ی له چه‌ند ناوه‌ندیکی ته‌ندروستی ده‌ست تیمه‌کانی ئیمه‌ که‌وتوو، جوړیک له ریککه‌وتن له نیوان به‌شیک له کارمه‌ندانی دهرمانخانه‌کان و هه‌ندی له کۆمپانیایانی هینان و فرۆشتنی دهرمان هه‌یه که دواتر به زیانی نه‌خۆش و سوودی لایه‌نه ریککه‌وتووکان ته‌واو ده‌بیت. دکتۆر «ر» له

شاری هه‌ولیر ئاماژه‌ی به‌وه کرد که هه‌ندی له کۆمپانیایانی دهرمان ریژه‌یه‌کی دیاریکراو له نرخی دهرمانه‌کانیان بو ئه‌و کارمه‌ندانی دهرمانخانه‌ دیاریده‌که‌ن و پێیان ده‌به‌خشن که دهرمانه‌کانیان بو ساغ ده‌که‌نه‌وه، کارمه‌ندانی دهرمانخانه‌ش له بری پیدانی دهرمانی کۆمپانیایه‌کی تر یان جوړیکی باشی دهرمان، هه‌ل‌ده‌ستن به پیدانی دهرمانی ئه‌و کۆمپانیایه‌ی ریککه‌وتنی له‌گه‌ل کردوه. به‌پیی ووته‌ی ئه‌و پزیشکه‌ به‌شیک ئه‌و دهرمانانه کوالیتیان نزمه و کاریگه‌ری بو سه‌ر چاکبوونه‌وه‌ی نه‌خۆش لاوازه به‌لام له دهرمانخانه‌کان به‌مشیه‌یه ساغ ده‌کرته‌وه. هه‌روه‌ها کارمه‌ندیکی دهرمانخانه‌یه‌ک له شاری هه‌ولیر به تیمه‌کانی ئیمه‌ی راگه‌یاند که هه‌ندی‌جار ئه‌و کۆمپانیایه‌ی دهرمان گه‌شتی تورکیا و لوپنان بو ئه‌و کارمه‌ندانی دهرمانخانه‌کان ساز ده‌کات که ریژه‌یه‌کی باشی دهرمانیان بو کۆمپانیای ناوبراو له دهرمانخانه‌کان ساغ کردۆته‌وه.

سپیه م: پېشیلکار به کانی بواری ناو:

به کیك له هوکاره کانی تیکچوونی باری تندرستی به کار به به کارهینانی ناوی خواردنه وهی ناساز گاره، وه کچون له هه موو دونیادا ئه مه مه رجیکي بنه رته تی تندرستی باشه بو تاکه کان. له هه ریمی کوردستان و عیراقیشدا ده سته وتنی ناوی خواردنه وهی سازگار تا ئیستاش به کیکه له کیشه کانی روژانه ی به کار به ران.

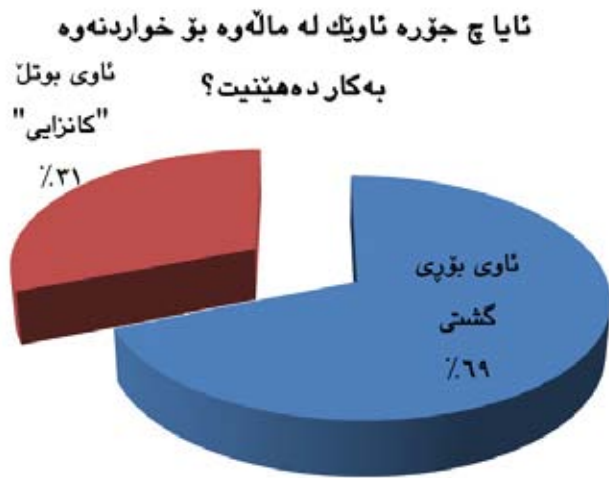
هه رچنده سالانه پروژهی نوژه نکرده وهی توپره کانی دابه شکردنی ناو له به شیکي ناوچه جیاوازه کانی عیراق و هه ریمی کوردستان جیبه چی ده کرین و ئه مه ش کاریگه ری باشی کردو ته سه ر ده سته وتنی ناوی سازگار به به کار به ران، به لام تا ئیستاش چه ندین ناوچه هه ن به ده ست کوئی و خراپی سستم و توپره کانی دابه شکردنی ناوی ناوچه که یانه وه ده نالین، به هوئی شکان و تیکهل بوونی ناوی خواردنه وه ش به ناوی زیراب و ناوه رووه ژماره یه کی زور له خه لک بیبه ش ده بن له ناوی سازگار که دواتر خواردنه وهی ئه م ناوه ش مه ترسی بو سه ر تندرستیان دروست ده کات. له مباره یه وه زانیاری تیمه کانی پروژهی چاودیری مافه کانی به کار به ران ئه وه درده خات که هه ندیچار تیمه کانی چاککرده وهی فه رمانگه کانی ناو راسته وخو به شکانی بوپره کانی ناوی گشتی نازانان یانیش ده موده ست ناچن به دم کیشه که وه یانیش به هوئی روئینیاتی فه رمانگه کان چاککرده وهی ئه و بوپره شکاوانه چه ند روژیکیان پپوسته، که به دریزایی ئه م ماوه یه ش خه لک له و ناوه یان خواردو ته وه که تیکهل بووه به ناوی پیس یان به قورو لیه. زانیاریه کانی تیمی که رکوک ئه وه درده خات که به هوئی شکانی بوپری سه ره کی ناوی گه ره کی شوپریجه له مانگی ئایار و حوزه ی رانی ۲۰۱۲ ژماره یه کی به رچا و له دانیشتوانی ئه م ناوچه یه به تایبه تیش مندالان له و ماوه یه دا توشی نه خووشی سکچوون هاتوون و به پپی زانیاری سه رچاوه تندرستیه کانیش هوکاری ئه م نه خووشیه به کارهینانی ناوی پیس بووه.

ناماره کانی نه خووشخانه ی مندالان له که رکوک که تایبه ت دراوه به تیمه کانی ئیمه ئه وه روون ده که نه وه که به تنه ا له مانگی ئایاری ۲۰۱۲ «که بوپری ناوه که ی تیدا شکاوه»، ۱۰۹۷ مندال توشی سکچوون هاتوون که ۳۶۸ له وانه له به ر خراپی باری تندرستیان پپوستیان به وه بووه بو چه ند روژیک له نه خووشخانه که بمینه وه و له ژیر چاودیری تندرستیدا بن، هه روه ها ژماره ی مندالانی تووشبوو به سکچوون له مانگی حوزه ی رانی ۲۰۱۲ دابه زیوه بو ۸۶۰ مندال که ۳۹۰ له وانه بو چه ند روژیک له نه خووشخانه که له ژیر چاودیری تندرستیدا هیلدر اونه ته وه.

دره نگ به ده نگه وه چوونی تیمه کانی فه رمانگه ی ناو له کاتی روودانی هه ر کیشه یه کی پیسبوونی ناوی خواردنه وه، راسته وخو مه ترسی سه ر ژیان و سه لامه تی به کار به ران زیاتر ده کات، به شیکي ئه و کیشه یه ش په یوه ندی به سستمی به رپوه بردنه وه هه یه که نغروی شیوه کانی روئینه. «نه زیر ئه سعه د» به رپوه بری به رپوه به رایه تی ناوی ژیر زه وی هه ولیر له فوکس گرووی ئه و شاره دا ئه وه پشتر است ده کاته وه که «به هوئی روئینیاتی به رپوه چوونی کاره کان زور جار هه یه دره نگ کاره کان جیبه جیده بی، بو نمونه کاتیک ئیشکالیک له ناو هه بیته رننگه چه ند روژیک به هوئی روئینیاته وه چاره سه ر کردنی تاخیر بیته». که به دریزایی ئه و ماوه یه به کار به ران له و ناوه ده خونه وه و بو پپداویستی روژانه به کاری ده هینن بیته وهی هچ که س و لایه نیک هوشاریان بداتی له سه ر پیسبوونی ناوه که یان که له توپری گشتیه وه ده گاته ماله کانیا ن.

جگه له و ناوه ی له ریگای توپری گشتیه وه ده گاته ماله کان و به کار به ر بو ژیانی روژانه به کاری ده هینن، هاوکات به شیک له به کار به ران له به ر دلنیانه بوونه وه له ناوی توپری گشتی په نا ده به نه به ر به کارهینانی ناوی بوتل «که به ناوی کانزایی ناوی ده بر دیت».

چارتی خواروهه راددهی به کارهینانی شیوه کانی ئاوی خواردنهوه له لایهن به کاربه رانهوه له سههه ئاستی عیراق روونده کاتهوه

ئه گهه چي دههه نجامی په سههه رانهوهی په ژوهی چاوه دهی مافی به کاربهه له عیراق ئه وه روون ده کاته وه که به رهه یی ٪٦٩ ی نمونه ی وهه رهه یوه له به کاربهه ران ئاوی توپری گشتی که له لایهن حکومه ته وه سههه رهه شتی دهه کریت و دابه شه ده کریت، بو خواردنه وه به کار دههین بهی به کارهینانی ئاوی بوتل که له لایهن کهه ته یه تابه ته وه سههه رهه شتی دهه کریت و به رهه مدههینیت، ئه وه نه ش که ته نه ا ئاوی بوتل به کار دههین رهه که یان به رهه ییه له ٪٣١ ی نمونه ی وهه رهه یوه له به کاربهه ران.

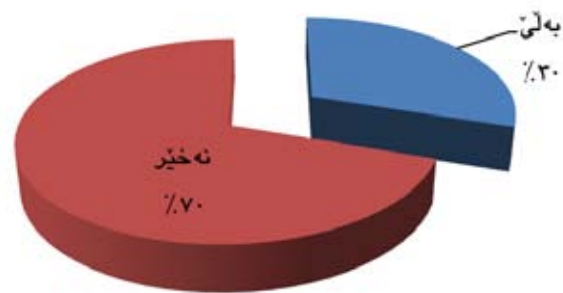
خسته ی خواروهه شیوه ی ئاوی به کارهینراو بو خواردنه وه له لایهن به کاربهه رانه وه به په یی شه ره کان روون ده کاته وه

رهه	کوی گشتی	دهوک	سههه مانه	موسل	کهه ره کوه	هه وه ره	بهه دهه	رهه
٪٦٩	٤٠٠	٦٦	٦٣	٧٠	٧٠	٩٠	٤١	١٣. ئايا چ جوړه ئاويك له ماله وه بو خواردنه وه به كار دههينيت؟
٣٠,٩	١٧٩	٣٣	٣٠	٢٥	٢٥	٩	٥٧	ئاوی بوتل «کانزایی»
٩٩,٩	٥٧٩	٩٩	٩٣	٩٥	٩٥	٩٩	٩٨	کوی گشتی

کهه چي ٪٧٠ ی به کاربهه ران، متهه نه یان به ئاوی توپری گشتی نههه که په پاک بهت بو خواردنه وه به لام ناچارن به کاری بههین، که رهه نگه به شهی که په یوهه ندهی به راددهی هوشیاری به کاربهه ران و هوشیاری تهه ندره شتی به کاربهه رانه وه به بهت و به شهی که ته ره شتی په یوهه ندهی به دهه ات و بهه یی بهه وه به کاربهه رانه وه به بهت، به تابه ته دهه ات سههه وه رهه کان که نههه ته په چوهه یی به کارهینانی ئاوی بوتل بو خویان و خیره نه کانیان دابهین بههه ن.

چارتی خواره وه رادده ی متمانه ی به کار بهر ان به ئاوی توپری گشتی له سهر ئاستی عیراق روونده کاته وه

نایا متمانه ت به ئاوی بوپری مالان هه یه پاک بیت بق
خواردنه وه ؟

له ئیستادا چه ندین کو مپانیا له بواری پالوتن و بهر هه مهینانی ئاودا کار ده که ن و به قه باره و بری جیاواز ئاوی بوتل ده خه نه بازاره کانی عیراق و ههریمی کوردستانه وه، به لام به پپی ئه و زانیاریانه ی له سهر دانه مهیدانیه کان و له فوکس گرووپه کانی پرۆژه ی چاودیری مافه کانی به کار بهر ده ست تیمه کانی ئیمه که وتوون، به شیکه گه وه ی ئه و کو مپانیا یانه ی ئا و به شیوه یه کی نایاسایی دامه زراون و ئه و

ئاوه ش که بهر هه می ده هینن به پپی ئه و مواسه فاته نه که له سهر یان نوسراوه.

کو مه له ی پاراستنی ئا و «که کو مه له یه کی ناو خوپییه و ئوفیسی سه ره کی له شاری هه ولیر» له لیکۆلینه وه یه کیاندا پشکنینیان بو بهر هه می 7 کو مپانیا ی بهر هه مهینانی ئاوی بوتل ههریمی کوردستان کردوه و ده ره نجامه کانیان ئه وه ده رده خه ن که ئاوی ناو بوتله کان هاوتا و یه کسان نییه به و زانیاریانه ی له سه ر بوتله کانیان نوسراوه. نوینه ریکی کو مه له ی ناوبرا ویش له فوکس گرووپ ی شاری هه ولیر ئه وه ی روونکر ده وه که هه موو کو مپانیا کان هه مان ئه و مواسه فاته له سه ر بهر هه مه ئاوییه کانیان ده نوسن که ستانداردیکی جیهانیه، به لام هه یچ یه کیک له و کو مپانیا یانه بهر هه مه که ی به پپی ستاندار ده که نییه.

به پپی ئه و زانیاریانه ی ده ست تیمه کانی پرۆژه ی چاودیری مافه کانی به کار بهر له شاری هه ولیر که وتوون، به پپی یاسا وریسا کار پیکراوه کانی ههریم، پپویست ده کات کار گه کانی ئاوی خواردنه وه ی بوتل «که به ئاوی کانزایی ناوده بریت» له به ریۆه به رایه تی ئاوی ژیر زه وی مۆله ت وه ربگرن، به لام «نه زیر ئه سه ده» به ریۆه بری به ریۆه به رایه تی ئاوی ژیر زه وی هه ولیر له فوکس گرووپ ی ئه و شاره دا ده لیت: «ئیمه ریگامان به هه یچ کو مپانیا یه کی ئا و نه داوه و مۆله تمان نه داونه تی، که چی کو مپانیا کان ده چن به ته جاو ز بیری ئا و لیده ده ن و پاشان مۆله ت له وه زا ره تی ته ندروستی وه رده گرن» هه روه ها ئاماره شی به وه دا که «ئاوی بوتلی کو مپانیا کان هه یچیان ستاندار د نه و که داواشیا ن لیده که ین به ستاندار د کاره کانیان بکه ن، زۆر له سه ر یان ته کلوفه ده کات و جیه جیی نایکه ن».

له دیداریکی تایبه ت به پرۆژه ی چاودیری مافه کانی به کار بهر «سامی نه جمه دین» لپرسراوی یه که ی کار گه کانی خوړاک له هه ولیر که سه ر به فهرمانگه ی ته ندروستیه و به شیکه له به ریۆه به رایه تی ته ندروستی، ووتی: «کو مه لیک کار گه ی ئا و هه یه که به شیوه یه کی به رده وام مانگانه سه ردانی ده کریت و سامپلیان لیۆه رده گیریت و کار گه کان خو شیا ن ئه و روژانه ی بهر هه می نو ییان ده بیت سامپل وه رده گرن و راپورتان بو ده نیرن، به لام یه کیک له کیسه کان ئه وه یه له کاتی وه رگرتنی سامپل تا نه تیجه که ی ده رده چیپت رهنگه 3 روژ بخایه نیت، ئه وه له ماوه ی ئه و سی روژ ده دا بهر هه مه که ناوه ستیت و مه نتوج ده روا ت که رهنگه له فه حسه که ش ده رنه چیپت»

به‌شی سییه‌م: مافی به‌ده‌سته‌پنانی زانیاری

(له‌به‌ر ئه‌وه‌ی عیراق و ههریمی کوردستان بوونه‌ته کومه‌لگایه‌کی به‌کاربه‌ر وهیج جوهره به‌ره‌مه‌میکی تیدا به‌ره‌م ناهینریت، بویه زۆریه‌ی ههره‌زۆری به‌ره‌مه‌کان له‌ده‌روه ده‌هینرین، ئه‌وانیش به‌هیج جوهریک زانیاریان به‌زمانی کوردی له‌سه‌ر نیه و، ته‌نانه‌ت ئیستا له‌ناوچه‌کانی ده‌روه‌ی ههریم و له‌عیراق به‌شیوه‌یه‌کی گشتی به‌ره‌مه‌می ئیرانی و تورکی زۆربوون و ئه‌وانیش به‌زمانه‌کانی فارسی و تورکی هه‌ندیک زانیاری له‌سه‌ره که خه‌لکی کوردستان و عیراق هیچی لیتیناگه‌ن).

-چالاکوانیکی بواری مافی به‌کاربه‌ران له‌ههریمی کوردستان

به‌کاربه‌ر مافی ئه‌وه‌ی هه‌یه که زانیاری ته‌واوی هه‌ییت له‌سه‌ر ئه‌و به‌ره‌مه‌مانه‌ی که پێویستی پێیه‌تی و ده‌یکریت، به‌شیوه‌یه‌ک که بتوانیت هه‌موو لایه‌نه‌کانی ئه‌و به‌ره‌مه‌ بناسیت و بتوانیت به‌ بی‌فرت و فیله‌ بریاری خۆی بدات له‌سه‌ر کرین یاخود نه‌کرینی ئه‌و به‌ره‌مه‌مه. بو‌هه‌سه‌نگاندنی به‌رقه‌رارکردنی ئاستی ئه‌و مافه‌ بو‌به‌کاربه‌ران کومه‌لیک پرسیار هه‌یه که وه‌لامه‌کانیان ئاستی ده‌سته‌به‌رکردنی ئه‌و مافه‌مان پێشانداده‌ت، له‌وانه‌ش:

- تاچه‌ند زانیاری له‌سه‌ر به‌ره‌مه‌کان ده‌نوسرین، زانیاری له‌باره‌ی (پیکهاته، کیش، نرخ، میژوووی به‌ره‌مه‌پنانه‌ن و له‌کارکه‌وتن و شیوازی هه‌لگرتن و کوگاکردن و...تد).

- ئاخۆ حکومه‌ت و دامه‌زراوه‌کانی چه‌ند رۆلیان هه‌یه له‌وه‌ی که به‌ره‌مه‌پنانه‌ران ئه‌و زانیاریانه‌ بخه‌نه روو، ئاخۆ چاودیری هه‌بوونی ئه‌و زانیارییه‌ و راست و دروستی زانیارییه‌کان ده‌کات به‌شیوه‌یه‌کی کارا؟

- ئاخۆ ئه‌و زانیاریانه‌ی که له‌سه‌ر به‌ره‌مه‌کان هه‌ن هاوتان به‌ کوالیتی جیهانی و پێوانه‌سازی ناوخۆیی؟

- ئاخۆ هیج یاسایه‌ک هه‌یه که به‌ره‌مه‌پنانه‌ران ناچار بکات که ئه‌گه‌ر فیله‌ له‌ به‌کاربه‌ر بکه‌ن له‌ پێشکه‌شکردنی زانیاری هه‌له‌ سزاده‌درین؟

- ئاخۆ هیج یاساوڕینماییه‌ک هه‌یه له‌ناوخۆدا که به‌ره‌مه‌پنانه‌ران پابه‌ند بکات به‌ پێشکه‌شکردنی زانیاری به‌ به‌کاربه‌ر له‌باره‌ی چوونتی به‌کارهینانی به‌ره‌مه‌کانیان؟

- ئاخۆ هیج یاساو بریاری رینماییه‌ک هه‌یه له‌ ولاته‌که‌دا که ده‌ییت هه‌موو ئه‌و زانیاریانه‌ی سه‌ر به‌ره‌مه‌کان به‌ زمانی هاوڵاتیانی ئه‌و ولاته‌ی که به‌ره‌مه‌که‌ی تیدا به‌کارده‌هینریت بنوسریت، تا به‌کاربه‌ر بزانییت چی له‌سه‌ر به‌ره‌مه‌که‌ نووسراوه‌ و چۆن به‌کاری ده‌هینیت؟

بێگومان وه‌لامدانه‌وه‌ی ئه‌و پرسیاران، ده‌مانگه‌یه‌نیته‌ ئه‌و ده‌رته‌نجامه‌ی که تاچه‌ند مافی به‌ده‌سته‌پنانی زانیاری له‌باره‌ی به‌ره‌مه‌کانه‌وه‌ بو‌به‌کاربه‌ر سه‌لمیندراوه‌ له‌هه‌ر ناوچه‌ و ولاتییک که تو‌وته‌ووت چاودیری ئه‌و مافه‌ بکه‌یت.

له‌لایه‌ن خۆیه‌وه‌ نه‌ته‌وه‌یه‌ کگرتوووه‌کان داوا له‌ولاتان ده‌کات که:

- پێویسته به‌ره‌مه‌کان پێناسه‌بکرین و چوونتی به‌کارهینانی و پیکهاته‌کانی به‌ره‌مه‌که‌ بخه‌ینه‌روو.

- زانیاری دروست و به‌خۆراپی له‌باره‌ی به‌ره‌مه‌کانه‌وه‌ ده‌سته‌به‌ر بکرین.

- پروگرام و به‌نامه‌ی تابه‌ت به‌گه‌شه‌پیدانی زانیارییه‌کانی به‌کاربه‌ر فه‌راهم بکریت.

یه‌کیک له‌ پارێزه‌ره‌کانی ئیو دادگاکانی به‌غدا به‌ تیمی راپۆرته‌که‌مانی راگه‌یاندوووه‌ که (له‌دادگاکاندا هیج دۆسییه‌ک تو‌مارنه‌کراون له‌سه‌ر خراپی مافی به‌کاربه‌ر یاخود نه‌بوونی زانیاری له‌باره‌ی به‌ره‌مه‌کان یان هه‌بوونی زانیاری هه‌له‌ له‌سه‌ر به‌ره‌مه‌کان، چونکه‌ زۆرینه‌ی هه‌ره‌ زۆری خه‌لک نازانن که به‌کاربه‌ر مافی هه‌یه و ته‌نانه‌ت ئه‌وه‌ به‌ماف نازانن که پێویسته زانیاری ته‌واو هه‌ییت له‌سه‌ر به‌ره‌مه‌که‌، له‌ولاشه‌وه‌ له‌به‌ر ئه‌وه‌ی که هه‌ستا یاسای

مافی به کار بهر به ته و اووی نه خراوه ته بواری جیبه جیکر دنه وه.

ههروه ها یه کیچ له یاریده ده ری قه زائییه کان له موسل به تیمی راپرته که مانی راگه باند که (به هیچ شیوه یه که تاوه کو ئیستا شکایه تمان بو نه ها تووه له سه ر بابه تی مافی به کار بهر و که س ئه و دوسییه نه و روژاندوو له داد گاکانی موسلدا به پی زانیاریه کانی من، هه رچه ند که روژانه گویمان له ژه راوی بوونی خه لک ده بیته به هووی خوراک و خوار دنه وه و ته نانه ت ده رمانیش ئه وه ش بو ئه وه ده گه ریته وه که که س مافی زانیاری به مافی خووی نازانیته له باره ی به ره م و خزمه تگوزاریه کانه وه). دیاره هه مان ئه و گرفته له شاره کانی هه ری می کوردستانیش بوونی هه یه.

دهرئه نجامی راپرسی ئه م راپورته ش، له باره ی زانیاری له سه ر به ره مه کانی بازاره کانی ناوخو ئه م راستیانه مان بو دهرده خات، که له بو باره دا گرفت هه یه:

رئیزه %	کۆی گشتی	دهوک	سلیمانی	موسل	که رکوک	هه ولیر	به غداد	نهر خوارده مه نیانه ی ده یانکریته، ئایا زانیاری پیوستیان له سه ر نوسراوه ؟ وه کو :
٦٠,١٧	٣٥٢	٤٧	٤٧	٨٠	٤٠	٦٣	٧٥	به ئی
٢٩,٨٢	٢٢٣	٥٢	٥٠	١٢	٦٠	٣٧	٢٢	نه خیر
٩٩,٩٩	٥٨٥	٩٩	٩٧	٩٢	١٠٠	١٠٠	٩٧	کۆی گشتی
٧٣,٤١	٤١٧	٨٣	٧١	٢٤	٧٢	٨٢	٨٥	به ئی
٢٦,٥٨	١٥١	١٥	٢٢	٦٤	٢٤	١٧	٩	نه خیر
٩٩,٩٩	٥٦٨	٩٨	٩٣	٨٨	٩٦	٩٩	٩٤	کۆی گشتی
٢٨,٦٢	٢١٤	١٠	٢١	٥٩	٢٨	٤٦	٥٠	به ئی
٦١,٣٧	٢٤٠	٨٥	٦٨	٢٤	٦٥	٥٠	٣٨	نه خیر
٩٩,٩٩	٥٥٤	٩٥	٨٩	٩٣	٩٣	٩٦	٨٨	کۆی گشتی

راسته به پی ئه و دهرئه نجامانه زورینه ی به شدار بووان ده لئین که خوارده مه نییه کان زانیاریان له سه ر نووسراوه، به لام له لایه ک زورینه ی به شدار بووان ده لئین نرخی له سه ر نه نووسراوه، له ولاشه وه دوو گرفتی دیکه هه یه، یه که میان ئه وه یه که ئه و زانیاریانه چه ند راست و دروستن، بو نمونه ریخراوی کومه له ی پاراستنی ئاو له شاری هه ولیر پشکنینیان بو ٧ جوړه ئاوی بوتل کردوو که له بازاره کانی هه ولیر دا هه ن، ده رکه وتوو که ئه و زانیاریانه ی که له سه ر بوتله ئاوه که نوسراون دروست نین و پیکهاته کانه ییه کانی ئه و ئاوانه زیاترن له وه ی له سه ر بوتله که نوسراون، لای خواروه ده فی نوسراوی کومه له ی ئاو ههروه ها نوسراوی تاقیگه ی هه ولیر له باره ی دهرئه نجامی پشکنینی بوتله ئاوه کان، ههروه ها ئه و زانیاریانه ی که له سه ر ئه و بوتله ئاوانه نوسراون:

كۆمەلەي پاراستنى ئاۋ
Water reservation association

جمعية حماية المياه

تەمىنەت: ۲۴
بەزىر: ۲۷ / ۶ / ۲۰۱۲

**بىق / پارىژگاي ھەۋلىئىر / كاروبارى ئارمخۇ / ھۆبەي كۆمەلەكان
بايەت / چالاقى**

كۆمەلەي پاراستنى ئاۋ ھەلسا بە كرىنى (۷) جۇر بوتلى ئاۋ بازار بەدەھەستى پىشكىنى كىمىيىسى و بايئوچى بۇ دىئىپورون ئە جۇرى ئاۋ و بەراۋورە كرىنى ئەگەل ئەۋ ئاۋەي كە ئەلايدىن ھۆكۈمەت داپەش دەكرىت ئەلجاسى پىشكىن ئە روى :-

۱- كىمىيىسى / دىپورون رىژەي لىستى سادەە كاتزايەكانى سەر بوتلەكان يەك ئەپور ئەگەل پىشكىنى كىمىيىسى كە ئېنە كرىمان.

ب- بايئوچى / دىپورون پاك بۇر ھىچ كرىنى ئەپور

تېئىنى // رىژەي سادەە كاتزايەكانى سەر بوتلەكان رىژەي راستەقىنە ئېن بۇرە ئە رىگەي پارىژگاي ھەۋلىئىر داۋا ئەۋ كۆمىيىيىنە دەكەين كە رىژەي راستەقىنە بىنوسىن.

ھادىيىچ // لىستى پىشكىن ولىستى رىژەي سادەە كاتزايەكانى سەر بوتلە ئاۋەكان

بىنەبەك بىق

• نۇسخەي كۆمەتە

ئىستى ئاۋى سادەە كاتزايەكانى سەر بوتلە ئاۋەكان

No	Names of water	Turb	PH	lic	T.D.C	Cl ⁻	hardnes	Cu	Na ⁺	K	Mg	NO ₃	SO ₄ ⁻²
۱	Mira	۰	۷.۲	۹۹	۹۹		۲۷	۶	۰.۸	۱۰.۲۲	۱۰	۹.۴۴	
۲	Lava	۰.۲	۷.۲	۹۹	۹۹	۱۰	۲۴.۲	۲۰.۳	۰.۸	۴.۴	۰.۵	۱۱.۸	
۳	Rezi		۷.۴۸			۱۰	۱۶.۷۴	۲.۷۶	۱.۱۷	۴۹.۴	۵.۶۱	۸.۴۳	
۴	Tiyan		۷.۲			۱۰.۳	۲۴.۳			۴	۱.۴	۱۴	
۵	Lile		۷.۲			۱۱.۴	۱۶.۲			۴.۴	۰.۴	۱۶.۳	
۶	Rovian		۷.۳	۱۰	۱۲۴		۲۷	۱.۶	۰.۴	۸			
۷	Shireen		۷.۲		۱۱۸		۲۷	۸	۲	۴		۱۰	

القائم کوردستان - العراق
 ریاسته ایچی السوریه
 وزارة الشؤون و المساجد
 مديرية الخدمات العامة و البنية
 مديرية مياه الشرب
 الشرب

قائم کوردستان - عیراق
 ریاسته ایچی السوریه و بورد
 وزارت مساجد و کلمات و کورن
 بخدمت مایه کفتر شارب و تاورنگان
 مایه بورد ایچی شارب و تاورنگان
 تاورنگان

Kurdistan Region -
Iraq
Ministry of Municipalities & Housing
Directorate of Water &
Sewerage

Date : 23/05/2012

NO	Location	Turb.	pH	EC	T.D.S	CL	Alka.	Hardn.	Ca ⁺⁺	Na ⁺	K ⁺	Mg ⁺⁺	NO ₃ ⁻	SO ₄ ⁻⁻	Remarks
1	Mira	0.2	7.77	322	161	9	130	120	26	20.3	0.7	13.2	11.5	36.75	Satisfactory
2	Lava	0.1	7.38	224	112	8	64	86	25	3.8	0.4	6.84	6	31	Satisfactory
3	Reni	0.1	7.42	554	277	8	236	276	84	2.1	0.7	15.94	6	17.24	Satisfactory
4	Tiyan	0.1	7.37	240	120	6	61	119	32	2.2	0.2	9.36	4	36.25	Satisfactory
5	Life	0.1	7.38	221	110.5	8	58	108	22	3.4	0.4	12.72	6	34.5	Satisfactory
6	Rovien	0.1	7.65	352	176	8	134	168	53	4.7	0.4	8.52	16.5	6.75	Satisfactory
7	Shireen	0.1	7.41	306	153	8	136	156	35	2.6	0.4	16.2	4	21.5	Satisfactory

Prepared By
 The Analyst
 Rahel Azad Kamal

دوای میسرتی
 W.R.A

Laboratory Supervisor
 The Engineer
 Ahmad Ameer Ra'at

گرفتی دووه‌میش ئه‌وه‌یه، که ئه‌و زانیاریانه زۆر به‌یان به زمانیک نوسراون که به‌کار بهر تییان ناگات. یه‌کێک له‌و به‌کار به‌رانه‌ی که چاوپێکه‌وتنی له‌گه‌لدا کراوه له‌ شاری موسل ده‌لیت (من خوینده‌واره‌م، به‌لام زۆر شت هه‌یه ده‌یخوینمه‌وه و تیی ناگه‌م، بو‌ نمونه کچه‌ که‌م نه‌خۆش بوو بردم بو‌ دکتۆر، دوا‌ی ئه‌وه‌ی ده‌رمانی بو‌م نووسی به‌راستی نه‌مزانی چی نویوووه به‌ خه‌تیک نوسرابوو که ترساندمی ده‌بی‌ت ئاخو کچه‌ که‌م چی نه‌خۆشیه‌کی هه‌بی‌ت وا به‌و خه‌ت نویویه‌تی تاوه‌کو من تیی نه‌گه‌م! به‌لام دوا‌ی که ته‌ماشای نوسراوی هه‌ندی‌ک نه‌خۆشی دیکه‌م کرد له‌ ده‌رمانخانه‌که بو‌م ده‌رکه‌وت زۆر به‌ی دکتۆره‌کان وا ده‌که‌ن! که ده‌رمانه‌که‌شم وه‌رگرت و خویندمه‌وه ده‌رکه‌وت به‌ زمانی ئینگلیزیه‌وه هه‌چی لی‌ تینه‌گه‌یشتم. ته‌نها به‌ کاره‌ینانی ده‌رمان له‌ ریگه‌ی ئه‌و خه‌تانه‌ بوو که فرۆشیاری ده‌رمانخانه‌که له‌سه‌ر ده‌رمانه‌که‌ بو‌می کرد و هه‌چی دیکه‌مان نه‌زانی).

له‌ده‌رته‌نجامی راپرسییه‌که‌ش ده‌رده‌که‌وی‌ت به‌تایبه‌تی بو‌ هه‌ریمی کوردستان که زانیاری سه‌ر خواره‌مه‌نیه‌کان به‌زمانیکی دیکه‌ نوسراون، لای خواره‌وه‌ ده‌رته‌نجامی راپرسییه‌که‌:

ریژه %	کۆی گشتی	دهوک	سلیمانی	موسل	که‌رکوک	هه‌ولیر	به‌غداد	تایا زانیاری سه‌ر که‌لوپه‌لی خوراکی به‌ زمانیک نوسراوه‌ تیی بگه‌یت؟
۵۲،۵۵	۳۰۹	۲۶	۳۸	۸۱	۵۷	۴۸	۵۹	به‌لی
۴۷،۴۴	۲۷۹	۷۴	۶۱	۱۳	۴۳	۵۲	۳۶	نه‌خیر
۹۹،۹۹	۵۸۸	۱۰۰	۹۹	۹۴	۱۰۰	۱۰۰	۹۵	کۆی گشتی

وه‌ک له‌ ده‌رته‌نجامه‌کان بو‌مان ده‌رده‌که‌وی‌ت، له‌شاره‌کانی هه‌ریمی کوردستاندا، زانیارییه‌کان به‌زمانی دیکه‌ نوسراون وزۆرینه‌ تیی ناگات، به‌لام له‌ناوچه‌کانی دیکه‌ی عیراق له‌وانه‌یه‌ زۆریک به‌ زمانی عه‌ره‌بی بی‌ت بو‌یه‌ تیی بگات. هه‌روه‌ها زۆریکی دیکه‌ له‌به‌ره‌مه‌کان به‌ زمانی فارسی و تورکی و ئینگلیزی نوسراون، که ئه‌وه‌ش زۆرینه‌ی خه‌لک تییان ناگات. له‌کاتی‌کدا به‌کار به‌ر مافی خو‌یه‌تی زانیارییه‌کانی به‌ زمانی خو‌ی پبدری‌ت. ئه‌و مافه‌ش له‌ مادده‌ی شه‌شه‌م، برگه‌ ب-ی یاسای ژماره‌ ۱ی سالی ۲۰۱۰ یه‌نجه‌نومه‌نی نوینه‌رانی عیراق هاتوووه‌ که به‌ بی‌ی یاسایه‌کی په‌رله‌مانی کوردستان له‌هه‌مان سالد، هه‌مان یاسا له‌ هه‌ریمی کوردستانیشدا کاری پبده‌ کری‌ت.

له‌باره‌ی ده‌رمانه‌کانی بازاره‌کانی عیراق و هه‌ریمی کوردستانیش، به‌تایبه‌تی له‌رووی زانیاری سه‌ر ده‌رمانه‌کان به‌ بی‌ی راپرسی راپورته‌که‌مان ئه‌م ده‌رته‌نجامانه‌:

ریژه %	کۆی گشتی	دهوک	سلیمانی	موسل	که‌رکوک	هه‌ولیر	به‌غداد	تایا ده‌رمانی ده‌رمانخانه‌کان که به‌ نه‌خۆش ده‌دری‌ت، زانیاری تایبه‌ت به‌ پیکهاته‌ کیمیاییه‌کانی له‌سه‌ر نوسراوه‌؟
۶۸،۶	۳۸۶	۷۴	۵۷	۸۲	۴۱	۶۳	۶۹	به‌لی
۳۱،۳	۱۷۶	۲۵	۳۹	۱۳	۵۹	۳۵	۵	نه‌خیر
۹۹،۹	۵۶۲	۹۹	۹۶	۹۵	۱۰۰	۹۸	۷۴	کۆی گشتی

واده ده که ویت که زورینه ی توژی مه به ست له راپرسی به پیمان وایه که زانیاری تایهت به پیکهاته کیمیا به کان له سه ده زمانه کان نوسراوه، ته نها ۳،۳۱٪ پیمان وایه که نه و زانیاری له باره پانه وه نه نوسراون. به لام ناخو به زانیاری به کان به زمانیک نوسراون که نه خوش تی بیگات، نه واه ده رته نجامه کانی هه مان راپرسی به م شیوه به یه:

ریژه %	کوی گشتی	دهوک	سلیمانی	موسل	که رکوک	هه ولیر	به غداد	تایا به زمانیک زانیاری به کان نوسراوه که لی تی بیگه یه؟
۳۹	۱۵۶	۱۳	۲۲	۶۳	۱۴	۱۹	۲۵	به لی
۱۸	۷۲	۱۰	۱۹	۴	۸	۲۰	۱۱	نه خیر
۴۲	۱۷۱	۵۱	۱۶	۱۵	۱۹	۳۷	۳۳	هه ندیچار
۹۹	۳۹۹	۷۴	۵۷	۸۲	۴۱	۷۶	۶۹	کوی گشتی

نه و ده رته نجامه بو مان ده ریده خات، که ۶۰٪ پیمان وایه زانیاری به کان هه ندیک جار یا خود هه موو کاتیک زانیاری به کان به زمانیکن که ناتوانیت سوودی لی بی نیی تی و تی بیگات. له به رام به ردا ۳۹٪ ده لین زانیاری به کان به زمانیکه که تییده گه یه.

له باره ی میژ ووی به ره مه یان و به سه رچوونی ماوه ی ده زمانه کانه وه که ناخو نه و زانیاری به تو مارده کریت له سه ر ده زمانه کان، ده رته نجامی راپرسی راپورته که مان نه و زانیاری به مان ده ده نی:

ریژه %	کوی گشتی	دهوک	سلیمانی	موسل	که رکوک	هه ولیر	به غداد	تایا ده زمانه کان، زانیاری تایهت به میژ ووی به کاره یان و به سه رچوونی به روونی له سه ر نوسراوه؟
۵۷،۶	۳۳۶	۶۹	۳۲	۶۸	۵۴	۴۶	۶۷	به لی
۹،۹	۵۸	۵	۱۸	۷	۷	۱۳	۸	نه خیر
۳۲،۴	۱۸۹	۲۳	۴۸	۲۰	۳۹	۳۸	۲۱	هه ندیچار
۹۹،۹	۵۸۳	۹۷	۹۸	۹۵	۱۰۰	۹۷	۹۶	کوی گشتی

له و خشته به دا بو مان ده رده که ویت که زورینه ۶،۵۷٪ پیمان وایه که به لی زانیاری میژ ووی به ره مه یان و به سه رچوون له سه ر ده زمانه کان هه به، ۳،۴۲٪ یش پیمان وایه که هه ندیچار نه و زانیاری به سه ر ده زمانه کانه وه به، یا خود هه ر به سه ریوه نیه.

به لام وه ک شاره زایه کی بواری مافی به کار به له به غدا به تیمی راپورته که مانی راگه یان دووه (گرفت له وه دایه، ده زمانیک زور خراب له هه موو بازاره کانی عیراقدا هه به، هه روه ها به شیوه به کی زور خراب کو گاده کریت و هه لده گیریت. هه روه ها له به زوری ده زمان وخرایی، ده مینیتته وه له بازار و ماوه ی به سه ر ده چیت و تی کده چیت و نه وه ش گرفتیک کی گه وره به).

به‌شی چواره‌م: پاراستنی مافه ئابووریه‌کانی به‌کاربه‌ر:

هه‌رچه‌نده یاسای پاراستنی به‌کاربه‌ری عێراقی به‌روونی ئاماژه‌ی پینه‌کردوه، به‌لام له‌خالی یه‌ک له‌ماده‌ی «۲» ی یاسای ناوبراودا هاتوو: «ئهم یاسایه ئامانجیه‌تی زامنی مافه‌بنه‌ره‌تیه‌کانی به‌کاربه‌ر بکات و بیپاریزیت له‌هه‌ر جووره‌چالاکیه‌کی ناره‌وا که ده‌بیته‌مایه‌ی زیان پیگه‌یاندنی» که به‌پیی به‌ها و دوکیومینته‌نیوده‌وله‌تیه‌کانی مافی مرووف و مافی به‌کاربه‌ر، پاراستنی مافه‌ئابووریه‌کان یه‌کیکه له‌مافه‌بنه‌ره‌تیه‌کانی به‌کاربه‌ران، به‌تایبه‌تی له‌مامه‌له‌ی کرین و به‌کارهینانی کالاکان و خزمه‌تگوزاریه‌کان، به‌مجوره‌ش پیویست ده‌کات ده‌سه‌لاتی جیه‌جیکردن و دادوهری له‌عێراق و هه‌ریمی کوردستان، به‌کردار زامنی پاراستنی به‌کاربه‌ران بکه‌ن له‌به‌رزکردنه‌وه‌ی نرخه‌کان و شارده‌وه‌ی کالاکان و فرت و فیلی بازرگانی و ساخته‌کردنی کالاکا و خستنه‌بازاری خوراکی ئیکسپایه‌ر و هه‌ر چه‌وساندنه‌وه‌یه‌کی تری ئابووری له‌لایه‌ن بازرگان و دابینکه‌رانه‌وه.

جیی نیگه‌رانی ئیمه‌یه که له‌ئیستادا پاراستنی به‌رژه‌وه‌ندیه‌ ئابووریه‌کانی به‌کاربه‌ران له‌دوخیکی ئالوز و خراب دایه، زانیاریه‌ ده‌ستکه‌وتوه‌کان ئاماژه به‌هه‌بوونی چه‌وساندنه‌وه‌ی ئابووری به‌کاربه‌ران و هه‌بوونی کالای قه‌لب و فرتوفیلی بازرگانی و ساغکردنه‌وه‌ی خراپترین جووری کالاکا و خواردنه‌مه‌نی له‌بازاره‌کانی عێراق و هه‌ریمی کوردستاندا ده‌که‌ن، ته‌نانه‌ت به‌شیکی زوری کۆمپانیاکانی هاوردنه‌کردن و به‌ره‌مه‌ینانی خوراکی و ده‌رمانیش ره‌چاوی مافه‌کانی به‌کاربه‌ر ناکه‌ن و هیچ به‌ش و فه‌رمانگه‌یه‌کی تایبه‌تیان نیه به‌خزمه‌تگوزاری به‌کاربه‌ران تا له‌کاتی هه‌بوونی هه‌ر کیشه و گازانده‌یه‌ک په‌یوه‌ندیان پیوه‌بکه‌ن.

ئهم دوخه‌ی ئیستای بازاره‌کان، سه‌رباری زانی ئابووری بو‌سه‌ر به‌کاربه‌ران، هاوکات بووه‌ته‌مایه‌ی تووقین و ترس و دل‌ه‌راو‌کیان. به‌کاربه‌ران سه‌رباری نزمی هوشیاری به‌کاربه‌ردنیان به‌مافه‌کانیان، به‌لام زورینه‌یان باوه‌ریان به‌وه‌نیه به‌رژه‌وه‌ندیه‌کانیان له‌بازاره‌کانی عێراق و هه‌ریمی کوردستاندا له‌به‌رچاو بگیری و پاریزراو بی، ئهمه‌ش به‌روونی له‌ده‌ره‌نجامی پرسپارنامه‌ی پرۆژه‌ی چاودیری مافه‌کانی به‌کاربه‌ر له‌شه‌ش پاریزگای عێراق ده‌رکه‌وتوو که ۵۸٪ ی به‌کاربه‌ران پیاوانایه به‌رژه‌وه‌ندیان له‌به‌رچاو نه‌گیراوه، ۳۹٪ ی نمونه‌ی وه‌رگیراوی به‌کابه‌رانی پیاوانایه هه‌ندی‌کجار به‌رژه‌وه‌ندیان له‌به‌رچاو گیراوه، له‌به‌رامبه‌ریشیاندا ته‌نها ۳٪ ی نمونه‌ی وه‌رگیراوی بروایان وایه به‌رژه‌وه‌ندیه‌کانیان له‌به‌رچاو گیراوه، دیاره ئهم بو‌چوونه‌ی به‌کاربه‌رانی له‌بو‌شاییه‌وه و هه‌ر له‌خو‌یه‌وه نه‌هاتوو، به‌لکو به‌ره‌نجامی ره‌فتار و چالاکیه‌ ناره‌واکانی به‌شیک له‌بازرگانه‌کان و خاوه‌ن مارکیته‌کان و دابینکه‌رانی کالاکا و خواردنه‌مه‌نیه‌کانه وه‌ک تیمه‌کانمان له‌سنوری ناوچه‌ی کارکردنی پرۆژه‌که‌مان تیبینان کردوه.

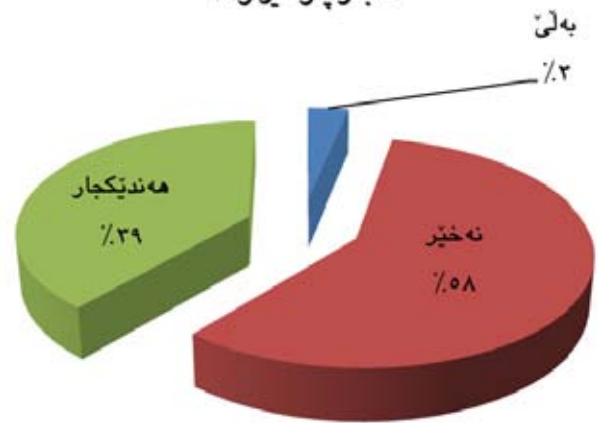
خشته‌ی خواره‌وه‌ی رای به‌کاربه‌ران له‌سه‌ر له‌به‌رچاو‌گرتنی به‌رژه‌وه‌ندیان له‌بازاره‌کاندا به‌پیی شاره‌کانی عێراق روونده‌کاته‌وه

ریژه %	کو‌ی گشتی	دهوک	سلیمانی	موسل	که‌رکوک	هه‌ولیر	به‌غداد	۵. ئایا پیتوانیه له‌بازاره‌کاندا، به‌رژه‌وه‌ندی به‌کاربه‌ر له‌به‌رچاو گیراوه؟
۳,۲۳	۱۹	۱	۵	۲	۳	۵	۳	به‌لی
۵۷,۹۲	۳۴۰	۸۰	۶۰	۴۵	۵۳	۴۵	۵۷	نه‌خیر
۳۸,۸۴	۲۲۸	۱۸	۳۲	۴۷	۴۴	۴۸	۳۹	هه‌ندی‌کجار
۹۹,۹۹	۵۸۷	۹۹	۹۷	۹۴	۱۰۰	۹۸	۹۹	کو‌ی گشتی

چارتی خواره‌وه رای به‌کار به‌ران له‌سه‌ر له‌به‌رچاو‌گرتنی به‌رژه‌وه‌ندیان له‌بازاره‌کاندا له‌له‌سه‌ر ئاستی عیراق روونده‌کاته‌وه

نایا پیتوایه له‌بازاره‌کانی ولاندا، به‌رژه‌وه‌ندی به‌کار به
له‌به‌رچاو‌گیراوه؟

ئه‌گه‌رچی له‌ماوه‌ی ئهم چه‌ند ساله‌ی رابردوودا، شیوازی تازه‌ی بازار و مۆل و مارکیټ له‌به‌شیکي شاره‌کانی عیراق کراونه‌ته‌وه و تیاپاندا تا ئه‌ندازه‌یه‌ک ره‌چاوی دانانی نرخ له‌سه‌ر کالا و خوارده‌مه‌نیه‌کان کراوه، به‌لام به‌شی هه‌ره‌زۆری بازاره‌کانی عیراق و هه‌ریمی کوردستان ئه‌وه نه‌ریته ره‌چاو ناکه‌ن و نرخ له‌سه‌ر کالاکانیان نانوسن به‌چه‌شیکي، به‌کار به‌ر بتوانیټ به‌ئاسانی نرخي کالاکان بزانیټ و به‌راوردیان بکات به

پیداویسته‌کانی و به‌نرخي هه‌مان کالا له‌دوکان و بازاره‌کانی تر تا گونجاوترینیان هه‌لبژیریټ.

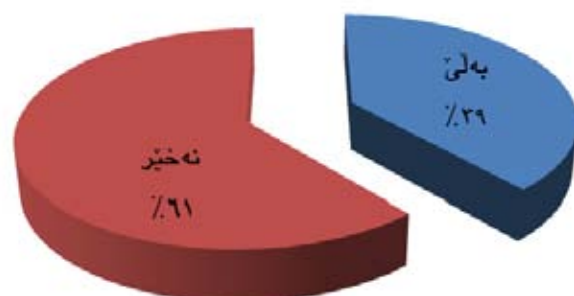
«کامل ساله‌یی» قائمه‌قامی که‌رکوک به‌تیمه‌کانی ئیمه‌ی راگه‌یانده‌وه که له‌ماوه‌ی رابردوودا پینچ لیژنه‌یان پیکه‌یناوه که‌یه‌کیک له‌و لیژنه‌ چاودیری نرخ له‌بازاره‌کاندا ده‌کات، ئهم شیوه‌ زانیاریانه له‌شاره‌کانی تریش به‌تیمه‌کانی ئیمه‌ دراوه، به‌لام نرخي کالاکان نه‌ک به‌ته‌نھا له‌شاری که‌رکوک به‌لکو له‌سه‌رجه‌م شاره‌کانی عیراق نه‌بۆته‌ جیگه‌ی بایه‌خی ده‌سه‌لاتداره‌ خوجییبه‌کان و به‌کرداره‌کی هه‌یج لایه‌ن چاودیری نرخه‌کان ناکات و له‌نیو ئاماره‌کانی سزادانی سه‌رپینچیکارانیس به‌ته‌نھا یه‌ک سه‌رپینچیمان له‌سه‌ر نرخه‌کان به‌رچاو نه‌که‌وتوه.

به‌پیی وه‌لامه‌کانی پرساری هه‌شتم له‌پرسیارنامه‌ی پرۆژه‌ی چاودیری مافه‌کانی به‌کار به‌ر، 61% ی نمونه‌ی وه‌رگیراوه له‌به‌کار به‌ران ئامازه‌ به‌وه‌ ده‌کهن که‌ئهو کالا خوراکیانه‌ی ئه‌وان ده‌یانکرن، له‌بازاره‌کاندا نرخیان له‌سه‌ر هه‌لنه‌واسراوه «نه‌نوسراوه»، 39% ی به‌کار به‌رانیس پینانویه‌ کالاکان نرخیان له‌سه‌ر هه‌لواسراوه

چارتی خواره‌وه رای به‌کار به‌ران له‌سه‌ر هه‌لواسینی نرخ له‌سه‌ر کالاکان له‌سه‌ر ئاستی عیراق روونده‌کاته‌وه

ئه‌و خوارده‌مه‌نیانه‌ی ده‌یانکریټ، نایا نرخیان له‌سه‌ر
نوسراوه "دانراوه"؟

ئهم دۆخه‌ی بازار له‌رووی نرخه‌وه، وایکرده‌ به‌شیک له‌بازرگانان به‌کار به‌ران بچه‌وسیننه‌وه و کالاکانیان به‌گرانتر له‌نرخي راسته‌قینه‌ی خویان پینفرۆشن، وه‌کچۆن زانیاریه‌ مه‌یدانیه‌کانمان ئامازه‌ به‌وه‌ ده‌کهن که له‌هه‌ندی دوکان و بازاردا نرخه‌کان به‌پیی میزاجی خاوه‌ن دوکان و مارکیټه‌کان دیاری ده‌کریټ، ئهمه‌ش

وایکردوه نرخه کان له دوو مارکیته ههمان شار و بگره له دوو مارکیته و شوینی بازارگانی ته نیشته به کتریش جیاوازی بن، ته نانهت تیمه کانمان ریکهوتی ئه وهیان کردوه بو ههمان کالای ههمان دوکاندار له دوو کاتی جیاوازی دوو نرخ جیاوازیان پی ووتراوه، ئه مه سه رباری جیاوازی نرخ جی و کالایانه له ههندی وهرز و بونه دا به تایبه تی له جه ژنه کاندای که نرخ کالای و خوارده مه نیه کان به رادده یه کی بهرچاو بهرز ده بنه وه و هیچ شیوه چاودیری به کیش له لایهن لیژنه و وهزاره ته تایبه تمه نده کانی حکومه ته له مروه وه بهرچاو نیه.

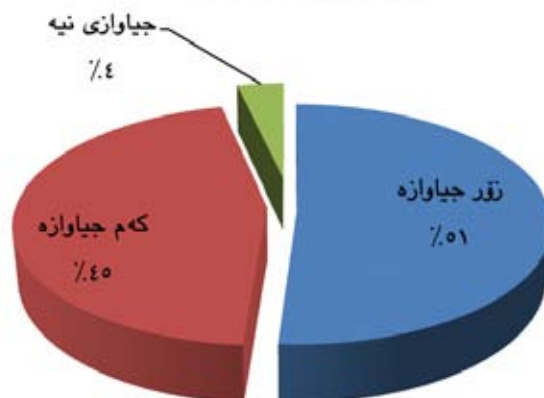
له مروه وه دهرنجامی پرسیارنامه ی پرۆژه ی چاودیری مافه کانی به کاربه ر له شه ش پاریزگی عیراق ئه وه روونده کاته وه که ۵۱٪ ی به کاربه ران پینانویه نرخ ههمان که لوه لیه خوراکی له دوو شوینی جیاوازی بازار زور جیاوازه، به لام ۴۵٪ ی به کاربه ران پینانویه ئه و جیاوازیه ی هیه که مه، له به رامبه ریشدا ته نها ۴٪ ی به کاربه ران پینانویه نرخ ههمان کالای خوراکی له دوو شوینی جیاوازی بازاردا هیچ جیاوازیان نیه.

خشته ی خواره وه رای به کاربه ران له سه ر جیاوازی نرخ ههمان کالای له دوو شوینی بازار به پیی شاره کان روونده کاته وه

ریشه %	کۆی گشتی	دهوک	سلیمانی	موسل	که رکوک	ههولیر	به غداد	۷. ئایا نرخ ههمان کالای خوراکی له دوو شوینی جیاوازی بازار هیچ جیاوازیان هیه؟
۵۰,۹۲	۳۰۳	۴۵	۷۳	۴۵	۳۵	۵۷	۴۸	زور جیاوازه
۴۵,۳۶	۲۶۹	۵۱	۲۵	۴۵	۶۵	۳۸	۴۵	که م جیاوازه
۳,۵۴	۲۱	۴	۱	۵	۰	۵	۶	جیاوازی نیه
۹۹,۸۲	۵۹۳	۱۰۰	۹۹	۹۵	۱۰۰	۱۰۰	۹۹	کۆی گشتی

چارتی خواره وه رای به کاربه ران له سه ر نرخ ههمان کالای له دوو شوینی بازار له سه ر ئاستی عیراق روونده کاته وه

ئایا نرخ ههمان کالای خوراکی له دوو شوینی جیاوازی بازار هیچ جیاوازیان هیه؟

هاوکات به کاربه ران پینانویه نرخ کالای و خواردمه نی له بازاره کاندای بهرز و له گه ل توانستی ئابووری ئه واندای ناگونجیت، یان ناتوانن کالاکان بکرن یانیش ده بیت ئه و کالایانه بکرن که نرخه کانیان نزمه و کوالیتیان خراپه، ئه مه ش ئه گه ری ئه وه ی هیه زیان به ته ندروستیان بگه یینیت که دواتر سه رباری نه خوشکه وتیان هاوکات زیانی ئابووریشیان پیده گات به هوی

تیچووی چاره‌سهریه پزیشکیه‌کان «حیکمهت علی» دانیشتوی شاری هه‌ولیره و ٤ مندالی هه‌یه، بو تیمه‌کانی تیمه وتی: «کی ده‌تانی بلیت سعری کم بکن هه‌مویان خه‌لکیان له پشته هه‌ر خه‌ریکی بینایه و عیمارهن و کهس ئاوهر له خه‌لکی فه‌قیر ناداته‌وه، کهسانیک ههن پاره‌یان هه‌یه منه‌تیا‌ن به‌ سعرنه‌ چه‌ند گران بیت هه‌ر ده‌کرن و تیمه‌ی فه‌قیریش تیکه‌وتوین». هه‌روه‌ها «فایز ئیسماعیل» ته‌مه‌ن ٢٦ سال له‌مباره‌یه‌وه ووتی: «من کاسیم و پاره‌که‌م ته‌وه‌نده‌ نیه‌ بویه‌ هه‌ر چو‌ن بیت نرخه‌کان پی‌م گرانه‌ و ده‌بی خراپترین شت بک‌رین تا ته‌حه‌مولی باره‌که‌ بکه‌ین و که‌سیش ئاور له‌مه‌ ناداته‌وه‌ تاج‌ریش به‌که‌یفی خو‌ی شتی گران ده‌کات».

ده‌ره‌نجامی پرسیارنامه‌ی پرۆژه‌که‌شمان ته‌وه‌ ده‌رده‌خات که ٩٪ ی به‌کاربه‌رانی وه‌رگیراو له‌ شه‌ش پارێزگای عیراقدا، پیا‌نوا‌یه‌ نرخ‌ی کالاً خو‌راکیه‌کان له‌ بازاره‌کانی هه‌ریمی کوردستان و عیراق گران، هاوکات ١٩٪ ی به‌کاربه‌رانی پیا‌نوا‌یه‌ نرخه‌کان زو‌ر گران، له‌به‌رامبه‌ردا ٣١٪ ی به‌کاربه‌ران پیا‌نوا‌یه‌ نرخه‌کان مامناوه‌ندین و ته‌نها ١٪ ی به‌کاربه‌رانی پیا‌نوا‌یه‌ نرخ‌ی کالاً‌کان هه‌رزانی، له‌به‌رامبه‌ردا ته‌نها ٣ که‌س له‌ کو‌ی ٥٩٤ به‌کاربه‌ر پیا‌نوا‌بوو نرخه‌کان زو‌ر هه‌رزانی که‌ ته‌وانیش له‌ شاره‌کانی مو‌سل و سلیمانی و به‌غداد بوون.

خشته‌ی خواره‌وه‌ رای به‌کاربه‌ران له‌سه‌ر نرخ‌ی کالاً خو‌راکیه‌کان به‌پیی شاره‌کان روونده‌کاته‌وه

٪ ریژه	کو‌ی گشتی	دهوک	سلیمانی	مو‌سل	که‌ر کوک	هه‌ولیر	به‌غداد	٦. ئایا نرخ‌ی کالاً خو‌راکیه‌کان له‌ بازاره‌کاندا چو‌نه‌؟
٠,٥	٣	٠	١	١	٠	٠	١	زو‌ر هه‌رزانه
٠,٨٤	٥	١	٠	٣	١	٠	٠	هه‌رزانه
٣١,١٤	١٨٥	٢١	٢٢	٤٦	٢٨	٢٧	٤١	مامناوه‌ندیه
٤٨,٦٥	٢٨٩	٥٩	٤٩	٣٦	٥٠	٤٨	٤٧	گرانه
١٨,٨٥	١١٢	١٩	٢٨	٩	٢١	٢٥	١٠	زو‌ر گرانه
٩٩,٩٨	٥٩٤	١٠٠	١٠٠	٩٥	١٠٠	١٠٠	٩٩	کو‌ی گشتی

چارتی خواره‌وه‌ رای به‌کاربه‌ران له‌سه‌ر نرخ‌ی کالاً خو‌راکیه‌کان له‌ بازاره‌کان له‌سه‌ر ئاستی عیراق روونده‌کاته‌وه

به‌شی پینجه‌م: مافی زانین و هۆشیار کردنه‌وه‌ی به‌کاربه‌ر به‌مافه‌کانی:

«ئه‌سله‌ن من تازه له ئیوه زانیم که یاسای به‌کاربه‌ر هه‌یه و به‌کاربه‌ر کۆمه‌لیک مافی ره‌سمی هه‌یه» لانا که کچیکی ته‌مه‌ن ۲۳ سال و ده‌رچووی زانکۆ بوو له شاری هه‌ولێر وه‌های به‌تیمه‌کانی ئیمه‌ ووت. له‌برگه‌ی دوو له‌ماده‌ی دوو له‌به‌شی یه‌که‌می یاسای پاراستنی به‌کاربه‌ر، ژماره (۱) سالی ۲۰۱۰ ی عیراقیدا هاتووه، ئه‌م یاسایه‌ ئامانجی «به‌رز کردنه‌وه‌ی ئاستی هۆشیاری به‌کاربه‌ریه» و به‌پیی ماده‌ی «۵» ی هه‌مان یاساش ئه‌م ئه‌رکه‌ ده‌که‌وێته‌ سه‌ر شانی لیژنه‌ی پاراستنی به‌کاربه‌ری عیراق که راسته‌وخۆ سه‌ر به‌ ئه‌نجومه‌نی وه‌زیرانی عیراقی ده‌ییت له‌ سه‌ر ئاستی عیراق و لیژنه‌ی پاراستنی به‌کاربه‌ری هه‌ریمی کوردستان که راسته‌وخۆ سه‌ر به‌ ئه‌نجومه‌نی وه‌زیرانی هه‌ریمی کوردستان ده‌ییت، که تا ئیستا هیچ کامیکیان پیکنه‌هینراون له‌گه‌ل ئه‌وه‌ی یاساکه‌ ماوه‌ی زیاتر له‌ دوو ساله‌ ده‌رچوو.

به‌پیی خالی «ب» له‌ ماده‌ی شه‌شه‌م له‌ به‌شی سێهه‌م له‌ یاسای پاراستنی به‌کاربه‌ری عیراقی، «به‌کاربه‌ر مافی ده‌ستراگه‌یشتن به‌ زانیاری ته‌واوته‌ی له‌سه‌ر مواسه‌فاتی کالاً و زانینی ریگا دروسته‌کانی به‌کارهینان و چۆنیه‌تی به‌ده‌سته‌ینانی خزمه‌تگوزاری به‌شیوه‌ و زمانی پشتپێبه‌ستراو هه‌یه».

له‌کاتی ده‌ستبه‌کاربوونان، پێویسته‌ له‌سه‌ر لیژنه‌ تایبه‌تمه‌نده‌کانی پاراستنی به‌کاربه‌ر له‌سه‌ر ئاستی هه‌موو عیراقدا به‌کاربه‌ران هۆشیار بکه‌نه‌وه‌ له‌ هه‌موو ئه‌و زانیاریانه‌ی په‌یوه‌ندیان به‌ به‌کاربه‌ردنی ته‌ندروستانه‌ و بازاری کردن و کرینی بیزایانه‌وه‌ هه‌یه‌ له‌ هه‌لبژاردنی کالاً و به‌راوردکردنی کوالیتی و هه‌لسه‌نگاندنی نرخ و کاریگه‌ریه‌کانی به‌کاربه‌ردنی ئه‌و کالایانه‌ی ده‌یانکریت و هه‌ر زانیاریه‌کی تر که په‌یوه‌ندی هه‌ییت به‌ زانیاریه‌کانی په‌یوه‌ست به‌ کالاً و به‌ره‌مه‌کانه‌وه‌.

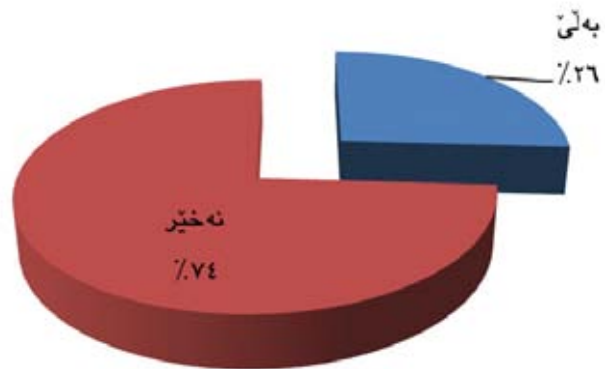
به‌لام جیی نیگه‌رانیه‌ که به‌هۆکاری جیبه‌جی نه‌کردنی یاسای ناوبراو و پیکنه‌هینانی لیژنه‌ تایبه‌تمه‌نده‌کان و ده‌ستبه‌کار نه‌بوونی وه‌زاره‌ته‌ ئه‌ندامه‌کان له‌و لیژنانه‌، هه‌روه‌ها به‌هۆی که‌می و ناچالاکی ریکخراوه‌ مه‌ده‌نیه‌کانی بواری پاراستنی به‌کاربه‌ر، تا ئیستا هیچ لایه‌ن و دامه‌زراوه‌یه‌ک هۆشیار کردنه‌وه‌ی به‌کاربه‌رانان له‌ ئه‌ستۆ نه‌گرتوه‌، ره‌نگه‌ ئه‌مه‌ش یه‌کیک بیته‌ له‌و هۆکارانه‌ی وایانکردوه‌ هۆشیاری به‌کاربه‌ردن لای به‌کاربه‌ری عیراق و هه‌ریمی کوردستان له‌ خرابترین و نزمترین ئاستی داییت، به‌شیوه‌یه‌ک زیاتر له‌ ۷۴٪ ی ئه‌و به‌کاربه‌رانه‌ی وه‌لامی پرسیارنامه‌ی پرۆژی چاودیری کردنی مافی به‌کاربه‌ریان له «۶» پاریزگای عیراق و هه‌ریمی کوردستان داوه‌ته‌وه‌، ئاماژه‌ به‌وه‌ ده‌که‌ن که هیچ زانیاریه‌کیان له‌سه‌ر مافه‌کانی به‌کاربه‌ر نیه‌، ئه‌وانه‌ش که به‌شیوه‌یه‌ک له‌ شیوه‌کان زانیاریان له‌سه‌ر مافه‌کانی به‌کاربه‌ر هه‌یه‌ ریژه‌که‌یان ته‌نها ۲۶٪ ی نمونه‌ی وه‌رگیراو له‌ به‌کاربه‌ران بووه‌. به‌مه‌ش ده‌رده‌که‌وێت که دوو له‌سه‌ر سێی به‌کاربه‌ران به‌جی هه‌بوونی که‌مترین ئاگاداری و هۆشیاری سه‌باره‌ت به‌ مافه‌کانیان، پێویسته‌کانیان له‌ کالاً و خۆراک و ده‌رمان له‌ بازاره‌کانی عیراق و هه‌ریمی کوردستان ده‌کرن و به‌کاری ده‌هینن، نه‌بوونی که‌مترین ئاستی هۆشیاریش سه‌باره‌ت به‌ به‌کاربه‌ردن و مافه‌کانیان ئه‌و ئه‌گه‌ره‌ کراوتر و زیاتر ده‌کات که ره‌نگه‌ به‌کاربه‌ران له‌ بازاره‌کاندا بچه‌وسینرینه‌وه‌ یان فیلیان لیبکریت یان به‌به‌ر شیوه‌یه‌کی تر مافه‌کانیان که پیی ئاشنانین پیشیل بکرین.

خشته ی خواره وه رادده ی هوشیاری به کار به ران به مافه کانیان له سه ر ئاستی شماره کانی عیراق روونده کاته وه

ریژه %	کۆ ی گشتی	دهوک	سلیمانی	موسل	که رکوک	هه ولیر	به غداد	۲- ئایا هیچ زانیاریت له سه ر مافی به کار به ر هه یه؟
۲۵,۹	۱۵۱	۱۳	۲۱	۴۲	۱۵	۱۶	۴۴	به لئ
۷۴,۰۹	۴۳۲	۸۷	۶۸	۵۳	۸۵	۸۴	۵۵	نه خیر
۹۹,۹۹	۵۸۳	۱۰۰	۸۹	۹۵	۱۰۰	۱۰۰	۹۹	کۆ ی گشتی

چارتی خواره وه رادده ی هوشیاری به کار به ران به مافه کانیان له سه ر ئاستی عیراق روونده کاته وه

ئایا هیچ زانیاریت له سه ر مافی به کار به ر هه یه؟

دۆخی خرابی هوشیاری به کار به ران به مافه کانیان، هوشیاری یاسایی گرتۆته وه و زیاتر له و ریژه یه ئاگاداری ئه وه نین هیچ یاسایه ک له عیراق و ههریمی کوردستاندا هه ییت مافه کانی به کار به ر بپاریزیت، به چه شنیک زیاتر له ۷۸% ی به کار به رانی به شدار بووی پرسیارنامه ی پرۆژه که، ئاماژه به وه ده که ن هیچ زانیاریان له سه ر هه بوونی یاسای تایبته به پاراستنی مافه کانی به کار به ر له عیراق و ههریمی کوردستاندا نیه و زیاتر له و ریژه یه ش له هه بوونی ریکخراوی تایبته به پاراستنی مافی به کار به ر له ههریمی کوردستان و عیراق ئاگادار نین. ئه مه ش ئه وه درده خات که ته نانه ت ئه وان هه ش که تا رادده یه ک هوشیاریان له سه ر مافه کانی به کار به ر هه یه، هیچ هوشیاریه کیان له سه ر هه بوونی یاسا و ریکخراوی تایبته به پاراستنی به کار به ران نییه

خشتهی خواریه هوشیاری به کاربه‌ران به یاسای پاراستنی به کاربه‌رانی عیراقی به پیی شماره‌کانی عیراق روونده‌کاته‌وه

٪ ریژه	کۆ ی گشتی	دهوک	سلیمانی	موسل	که‌رکوک	هه‌ولیر	به‌غداد	٣- ئایا زانیاریت هه‌یه له‌سه‌ر هه‌بوونی یاسای تایبته به پاراستنی به کاربه‌ر له عیراق؟
٢١,٤	١٢٧	٨	٢١	٣٩	١٠	١١	٣٨	به‌لی
٧٨,٥٩	٤٦٦	٩٢	٧٩	٥٦	٩٠	٨٩	٦٠	نه‌خیر
٩٩,٩٩	٥٩٣	١٠٠	١٠٠	٩٥	١٠٠	١٠٠	٩٨	کۆی گشتی

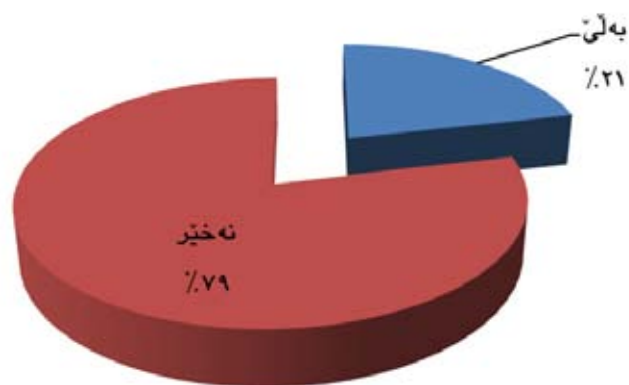
جارتی خواریه هوشیاری به کاربه‌ران به یاسای پاراستنی به کاربه‌رانی عیراقی له‌سه‌ر ئاستی عیراق روونده‌کاته‌وه

ئهمه له کاتی‌کدایه که زۆربهی ئه‌وانه‌ی تا راده‌یه‌ک هوشیاران له‌سه‌ر مافه‌کانی به کاربه‌ر هه‌یه یان ئاگاداری هه‌بوونی یاسای تایبته به پاراستنی به کاربه‌ر و ئاگاداری هه‌بوونی ریک‌خراوی تایبته‌مندن به پاراستنی مافه‌کانی به کاربه‌ر، سه‌رچاوه‌ی زانیاریه‌کانیان بریتیه له ده‌زگاکانی راگه‌یاندن نه‌ک دامه‌زراوه‌کانی ده‌وله‌ت، ئه‌گه‌رچی «عوسمان ئه‌بو به‌کر» سه‌رۆکی لیژنه‌کانی چاودیری له قایم‌قامیه‌تی

قه‌زای سلیمانی، له چاوپیکه‌وتنیکی تایبته‌دا له‌گه‌ل تیمه‌کانی پرۆژه‌که‌مان له سلیمانی ئاماژه به‌وه ده‌کات که «که‌ناله‌کانی راگه‌یاندن ده‌وریکی زۆر کاریگه‌ریان بینوه له هوشیار کردنه‌وه‌ی هاو‌لا‌تیاندا»، به‌لام ئیمه پیمانوايه راگه‌یانده‌کانیش نه‌یان‌توانیوه رۆلی به‌رچاوه له هوشیار کردنه‌وه‌ی به کاربه‌ران به مافه‌کانیان و به‌کاربردنی بی‌زیان و ته‌ندروستانه‌ بین، ئه‌وه‌ی کردوشیانه له ژیر ناوی هوشیار کردنه‌وه‌ی به کاربه‌ران نه‌بووه، نه‌ک هه‌ر ئه‌وه‌نده به‌لکو هه‌ندی ده‌زگای میدیایی رۆلیکی خراپیان بینوه له هه‌ل‌خه‌له‌تاندنی به کاربه‌ران و فیل لی‌کردنیان له لایه‌ن بازارگانانه‌وه، له ریگی بلاق کردنه‌وه‌ی ریکلامی نادروست و دوور له راستی و بره‌ودان به ساغکردنه‌وه‌ی هه‌ندی کالای و خوارده‌مه‌نی خراب یان ناهاوتا به‌وه وه‌سفه‌ی له ریکلامه‌کان بۆیان ده‌کریت، که دوورن له راستیه‌وه و به کاربه‌رانیش هان ده‌ده‌ن روو له کرین و به کاره‌ینانی ئه‌و کالایانه بکات.

به پیی ده‌ره‌نجامه‌کانی پرسیارنامه‌ی پرۆژه‌ی چاودیری مافه‌کانی به کاربه‌ر که له شه‌ش پارێزگای عیراق

ئایا زانیاریت هه‌یه له‌سه‌ر هه‌بوونی یاسای تایبته به پاراستنی مافه‌کانی به کاربه‌ر له عیراق؟

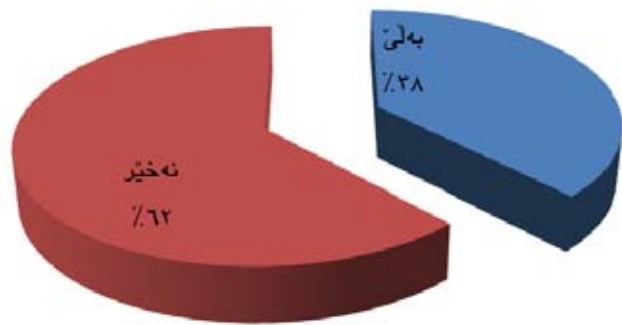
ته نجامدراوه، ته وه دهرده که ویت که ۳۸٪ ی به کار بهرانی به شداربوو به هوی ریکلامه کانه وه که لویه لې خواردمه نیان کریوه، له بهرامبهردا به ریژه ی ۶۲٪ ی به کار بهرانی به شداربوو هیچ که لویه لېکی خوراکیان له ژیر کاریگه ری ریکلامه کانه وه نه کریوه، ثم ریژه یه ش کاریگه ری ریکلامه کانی له سه به کار بهرانی روون ده کاته وه.

خشته ی خواره وه ریژه ی به کار بهرانی به پی شاره کان روونده کاته وه که له ریگی ریکلامه کانه وه خواردمه نیان کریوه

ریژه %	کوی گشتی	دهوک	سلیمانی	موسل	که رکوک	هه ولیر	به غداد	۲۸. آیا به هوی ریکلامه کانه وه که لویه لې خواردمه نیت کریوه؟
۳۷,۸۳	۲۲۷	۳۸	۴۲	۳۸	۳۲	۳۵	۴۲	به لې
۶۲,۱۶	۳۷۳	۶۲	۵۸	۶۲	۶۸	۶۵	۵۸	نه خیر
۹۹,۹۹	۶۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	کوی گشتی

چارتی خواره وه ریژه ی به کار بهرانی له سه ر ئاستی عیراق روون ده کاته وه که به هوی ریکلامه وه خواردمه نیان کریوه

آیا به هوی ریکلامه کانه وه که لویه لې خواردمه نیت کریوه؟

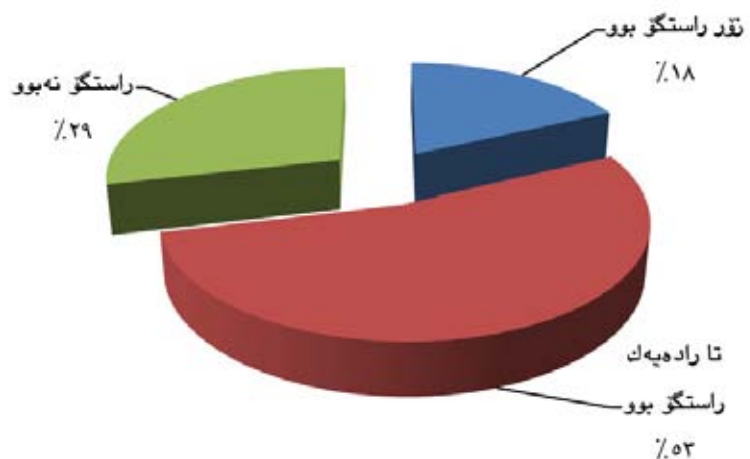
به لام ته وه ی تبینی ده کریت به شیکي ته و ریکلامه ی بو کالا و خواردمه نیه کان له ده زگاکانی راگه یانندن به تایبه تیش له ته له فزیونه کان بلا و ده کرینه وه، ریکلامی هه لڅه له تیڼه رن و دوورن له راستیه وه، ته مه ش به هوی ته وه سف و پیدا هالده نیان به کالاکان که له گه ل راستی به ره مه کان یه ک ناگریته وه، دهره نجامه کانی پرسیارنامه ی پرژه ی چاودیری مافه کانی مرو فیش ته وه روون ده کاته وه که ریژه ی ۲۹٪ ی نمونه ی وه رگیراوی به کار بهرانی پییانوبوه ته و ریکلامه ی بو کراوه بو ته و کالایانه ی کریوانه، راستگو نه بوونه، به لام ۵۳٪ ی نمونه ی به کار بهرانی پییانوبوه ریکلامه کان تا راده یه ک راستگو ییان تیدا بووه، له بهرامبه ریشیاندا ۱۸٪ ی نمونه ی وه رگیراوی پییانوبوه ریکلامه کان راستگو بوون.

خشتهی خوارهوه رای به کاربه‌ران به‌پیی شماره‌کان له‌سه‌ر راستگویی ریکلامه‌کان روونده‌کاته‌وه

ریژه %	کۆی گشتی	دهۆک	سلیمانی	موسل	که‌رکوک	هه‌ولیر	به‌غداد	ئه‌گه‌ر به‌هۆی ریکلام
۱۸	۴۱	۲۴	۱	۶	۴	۲	۴	زۆر راستگۆ بوو
۵۳,۳	۱۲۱	۱۴	۳۱	۳	۲۴	۲۰	۲۹	تا راده‌یه‌ک راستگۆ بوو
۲۸,۶۳	۶۵	۰	۱۰	۲۹	۴	۱۳	۹	راستگۆ نه‌بوو
۹۹,۹۳	۲۲۷	۳۸	۴۲	۳۸	۳۲	۳۵	۴۲	کۆی گشتی

چارتی خواره‌وه ریژه‌ی راستگویی ریکلامه‌کان به‌رای به‌کاربه‌ران له‌سه‌ر ئاستی عیراق روونده‌کاته‌وه

ئه‌گه‌ر به‌هۆی ریکلامه‌کانه‌وه که‌لوپه‌لی خواره‌مه‌نیت کرپوه، نایا ریکلامه‌که تا چه‌ند راستگۆ بوو؟

هه‌رچه‌نده ئه‌وه‌مان له‌به‌ر چاوه که به‌شیکێ سه‌رچاوه‌ی زانیاری و هه‌واله‌کانی ده‌زگاکانی راگه‌یاندن بریتیه له وه‌زاره‌ته‌کانی په‌یوه‌ن‌ن‌د‌ی‌دار و ئه‌و لیژنه حکومیانه‌ی هه‌لمه‌تی نه‌ه‌یشتنی سه‌رپێچیه ته‌ندروستی و بازرگانیه‌کان له‌ناو بازا‌ره‌کان ئه‌نجام ده‌ده‌ن و به‌هۆیانه‌وه به‌کاربه‌ران له کالā و خۆراکی ماوه به‌سه‌رچوو یان خراب و قه‌لب ئاگادار ده‌کرینه‌وه، به‌لام حکومه‌تی عیراقی و حکومه‌تی هه‌ریمی کوردستان تا ئیستا هیچ شیوه

هه‌لمه‌تیکی هۆشیاریان له باره‌ی مافه‌کانی به‌کاربه‌ر و یاسای پاراستنی به‌کاربه‌ر و یاسا په‌یوه‌ن‌ن‌د‌ی‌داره‌کان به‌کاربه‌ر و یاسا بازرگانیه‌کانه‌وه ئه‌نجام نه‌داوه، ئه‌وه‌ی تا ئیستاش له‌م روه‌وه کرابیت، ته‌نها له چوارچێوه‌ی پاراستنی ته‌ندروستی گشتیه‌وه بووه نه‌ک له چوارچێوه‌ی پاراستنی به‌کاربه‌ر و مافه‌کانی به‌کاربه‌ران، ته‌نانه‌ت به‌شیکێ ئه‌ندامانی ئه‌و لیژنه‌ش هۆشیاریان له‌سه‌ر مافه‌کانی به‌کاربه‌ر نزمه یان هه‌ر نیانه.

جگه له به‌کاربه‌ران، به‌شیک له رۆژنامه‌نوسان و پارێزه‌ران و دادوه‌رانیش و ته‌نانه‌ت به‌رپرسی حکومی پایه به‌رزیش ئاگاداری ئه‌وه نین ئه‌نجومه‌نی نوینه‌رانی عیراقی «یاسای پاراستنی به‌کاربه‌ر»ی له سالی ۲۰۱۰ په‌سند کردوه و په‌رله‌مانی کوردستانیش به‌پشتبه‌ستن به‌هه‌ردوو پرگه‌ی «۱ و ۵» له ماده‌ی «۵۶» یاسای ژماره‌ی «یه‌کی» سالی ۱۹۹۲ ی هه‌موارکراو، یاسای ژماره «۹» ی له به‌رواری ۲۰۱۲/۶/۲۷ ده‌رکردوه بۆ کارکردن به‌ یاسای «پاراستنی به‌کاربه‌ری عیراقی» له هه‌ریمی کوردستان، بۆیه به‌شیک له‌و رایانه‌ی له چالاکیه مه‌یدانیه‌کان

و چاوپیکه و تنه کان و فوکس گروپه کانی پرۆژه که مان له شهش پاریز گای عیراق به تیمه کانی چاودیری مافه کانی به کار بهر گه یشتوه، جهخت له وه ده که نه وه که له عیراق هیچ یاسایه ک نیه پاریز گاری له مافه کانی به کار بهر بکات و پيشنیاری دهر کردنی یاسایه ک له و باره یه وه ده که ن. ئەمەش نیشانه یه کی روونه له سه ر خرابی ئەدای دامه زراوه حکومیه کان و وه زاره ته په یوه ندیداره کان له ئاست بلا و کردنه وه ی هوشیاری تایبته به به کار بهر و یاسای پاراستنی به کار بهر، چونکه دواتر حکومت به یی هه بوونی یاساش، بهر پر سپاره له هوشیار کردنه وه و پاراستنی به کار بهر ان له هه م تر سیه ک له ئەنجامی کرین و به کار بردنی کالاکانه وه ئە گه ری روودانی هه بیته.

هه وه له کانی وه زاره تی ئە وقاف و کاروباری ئایینی حکومتی هه ری می کوردستان و به شیک له پیاوانی ئایینی ئیسلامی و مه سیحی له هوشیار کردنه وه ی بازر گانه کان و به کار بهر ان له تیروانی ئایینی بو ساغ کردنه وه ی کالای به سه ر چوو و خراب بهر ز دهنر خین، ههروه ها دهر کردنی فه توای تایبته به هه رام کردنی کرین و فروشتنی کالای ماوه به سه ر چوو له لایه ن لیژنه ی بالای فه توای سه ر به یه کیتی زانایانی هه ری می کوردستان به هه ولیکی پۆزه تیف ده بینین، پيشمانوایه ئەم هه ولانه ده بیته چر تر بکری نه وه و به سه ر هه موو عیراقدا بگشتی نرین و زیاتر سستماتیک بکری ن

تا کاریگه ری بهر چاویان بیته له چاره سه ر کردنی سه ری چیه کانی سه ر مافی به کار بهر ان.

«کامل ساله یی» قایم قامی شاری کهر کوک له چاوپیکه و تنیکی تایبته دا بو تیمه کانی ئیمه ووتی: «تیمه پیاوانی ئایینی ئیسلام و تاوه کو مه سیحیه کانیشمان هینا و داوامان لیکردن له م باره یه وه رۆل بینن و فه تاوشمان دهر کرد به هه رام کردنی کالای و خوار ده مه نی ئیکسپایه ر که ئەمه بو ماوه یه ک کاریگه ری خوی هه بوو به لام دواتر ئەم کاریگه ری نه ما چونکه بهردهوام نه بوو».

دهقی فه توای یه کیتی زانایانی ئایینی ئیسلامی کوردستان سه بارهت به هه رام کردنی کالای و خوراکی ماوه به سه ر چوو

له چوارچيږوې مافي هوشياريدا، به كاربه ران مافي خوږانه زانيارى ته واوه تيان له سهر هر كالايه ك هه بيټ كه له بازاره كانياندا هه يه و ده يانه وټ بيكرن و به كارى بهين، بو ټه مهش ده بيټ سه رجهم زانياريه پيوسته كان به زمانىكى ليټيگه يشتوو «مفهوم» له سهر كالاکان نوسرابن، تا به كاربه بتوانيت زانيارى پيوست له سهر ټه و كالايه يان به ره مه خوراكيه وه ربگرټ كه رهنكه له سهر بنه ماي زانياريه كان بريارى ټه وه بدات تيا ټه و به ره مه ده كرټ يان نا؟ يان به لابه نى كه مه وه له ريگاي به راوردى زانياريه كان باشترييان هه لده بټرټ بو به كارهيان.

به لام بازاره كانى عيراق و هه ريمى كوردستان پر ن له و كالايانه ي به زمانى بيگانه زانياريه كانيان له سهر نوسراوه و به كاربه ران ناتوانن ليټيگه ن، ټه مه به تايبه تى بو هه ريمى كوردستان ريگرټيكي گه وره يه له وه ي به كاربه ران بتوانن هوشيارى پيوست له سهر كالاکان و خواردمه نيه كان وه ربگرن و له سهر بنه ماي باشتريين و گونجاوترينيان پيداويسته كانيان هه لټرټ، چونكه به شيكى دانيشتوانى هه ريمى كوردستان ناتوانن له زمانى عه ره بيش تيگه ن له كاتيكا به شيكى زورى كالاکان له پال زمانى بيگانه به زمان عه ره بيش زانياريه كانيان له سهر نوسراون، ټه مه سه ربارى ټه وه ي به شيكى به رچاوى دانيشتوانى عيراق و هه ريمى كوردستان تواناي خوږنده وه ي ټه و زانيارينه يان نيه له بهر ټه وه ي له بنه رټدا خوږنده واريان نيه، ټه مهش بو خوږى يه كيكي تره له بهر به رسته كانى به رده م هوشيارى به كاربه ران به و زانيارينه ي له سهر كالاکان نوسراون.

«مسته فا سه عيد» به ريو به رى به ريو به رايه تى چاوديري خوراك له وه زاره تى ته ندروستى حكومه تى هه ريمى كوردستان بو تيمه كانى ټيمه ووتى: «خوراك ديت هيچ نوسينيكي نه كوردى نه عه ره بى نه ټينگليزى له سهر نيه، به كاربه ر چون بزانيټ چون به كارى بهينيټ؟ خو هه موو شت بسكيت نيه بكرټه وه و بخورټ خوراك هه يه ده بيټ به پيى تعليمات به كار بهيندرټ، من هه ولمداوه نوسراوم كرده ټه گه داموده زگاي حكومه ت پشتيوانمان بكه ن بو ټه وه ي هيچ خواردنيك نيټ بى ټه وه ي زمانىكى تيگه يشتوو له سهرى نوسرابيټ، به لام تا ټيستاش خوراك هه يه هه ر ديت.»

هو كارىكى ترى نزمى هوشيارى به كاربه ر راسته وخو په يوه ندى هه يه به لايه نى ټابوورى به كاربه ران و نزمى يان ديارىكراوى داها تى به كاربه ر، كه ټه مه واده كات به كاربه ران به دواى كالايى هه رزاندا بگه رټن نه ك كالايى باشتري، له مباره يه وه «كه ريم به كر» وه ك بازرگانىكى شارى كه ركوك له فوكس گرووپى تايبه ت به پرؤزه ي چاوديري مافي به كاربه ر له شاره كدا ووتى: «راسته به شيك له بازرگانان ته نها به دواى قازانجه وه ن و بو ټه مهش كالايى خراب دينه ناو ولات، به لام به شيكىشى په يوه ندى هه يه به به كاربه ران خوږانه وه. به نمونه ټه گه ر كالايه ك به ٢٠٠٠ دينار بيټ و يه كيكي تر به ٢٢٥٠ دينار بيټ، به كاربه رى هه ژار هه رزانه كه يان ده كرټ و بير له باشتريه كه ناكاته وه، ټه مهش واده كات بازرگانه كان شتى هه رزانتر بيننه ناو بازاره كانه وه.»

پیشنیاړو راسپارده کان

۱. یاسای ده زگای ناوهندی پیوانه سازی و کوټرولوی جوړی عیراقی ژماره «۵۴» ی سالی ۱۹۷۹ له گهل سهردهمی ئیستا و کومه لگای عیراقی نویدا ناگونجیت و پیویسته به جوړیک هه موار و جیبه جی بکریټ که کیرقی پاراستنی مافه کانی به کار به به ره و سه رووتر بیات.
۲. سه رباری جه ختکر دنه وه مان له سه ر زه مینه سازی پیویست بو جیبه جیکردنی یاسای پاراستنی به کار به ری ژماره «۱» ی سالی ۲۰۱۰ ی عیراقی، هاوکات هم یاسایه پیویستی به دووباره پیداچوونه وه و هه موار کردنه وه هه یه به چه شنیک میکانیزمی زامنکردنی مافه کانی به کار به و قه ره بوو کردنه وه ی زیانمه ندان به پیی ستاندارته نیوده وله تیه کان توندوتولتر و فراوانتر بکریټ.
۳. ټه رکی حکومتی فیدرالی عیراق و حکومتی هه ری می کوردستانه په له بکه ن له پیکهینانی لیژنه پیویسته کانی جیبه جیکردنی یاسای پاراستنی به کار به ری ژماره «۱» ی سالی ۲۰۱۰ ی عیراقی، هاوکات ټه رکی ټه نجومه نی نویټه رانی عیراقی و په رله مانی هه ری می کوردستانه فشار بخه نه سه ر هه ردوو حکومت و چاودیریه کانیان له سه ر بازار و بازرگانیه کان وجیبه جیکردنی «یاسای پاراستنی به کار به ری» ی عیراقی توندتر بکه ن.
۴. به پشت به ستن به ماده ی «۱۴» له بر گه ی یه که می به شی یه که م «مافه کان» له ده روازه ی دووه می ده ستوری هه می شه یی عیراق، و یاسای پاراستنی به کار به و هه موو ټه و یاسایانه ش که په یوه نیدارن به م پرسه وه، ده بیټ ده سه لاتی دادوه ری له سه ر جه م عیراقدا مامه له یه کی توندی بیجیاوازی له گهل ټه و بازرگاناندا بکات که به رپر سیارن له هاورده کردن و به ره مه پینان و ساغکردنه وه ی هه زاران ټه ن له خوړاک و کالآ و ده رمانی ئیکسپایه ر و خراپ له بازاره کانی عیراق و هه ری می کوردستان، به شیوه یه ک هیچ تاوانباریک له سزادان به ده ر نه بیټ له هه ر پوټ و ئاسټیکی بازرگانی یان سیاسیدا بیټ، له مه شدا ده بیټ ده سه لاتی جیبه جیکردن هاوکاری و به رپر سیاریټی زیاتر بنویټت.
۵. له ئیستادا ژماره یه ک یاسا و رینمایي تاییه ت به بواری بازرگانی و ته ندروستی و پاراستنی به کار به له عیراق و هه ری می کوردستاندا هه ن که جوړیک له ناکوکی و هاودژی له نیوانیاندا هه یه، ټه مه سه رباری فره لایه نی له جیبه جیکردنی ټه م یاسایانه له نیوان چه ندین وه زاره ت و لیژنه ی تاییه تمه ند، به پیویستی ده زانین ټه نجومه نی نویټه رانی عیراقی و په رله مانی کوردستان / عیراق به هه ماهه نگی له گهل حکومتی عیراقی و حکومتی هه ری می کوردستان دووباره چاو به و یاسایانه دا بخشینه وه و هه مواری پیویستیان بو بکه ن به چه شنیک پاراستنی مافه کانی به کار به زامنتر و به رکارتر بکات و له گهل به ها نیوده وله تیه کانی مافه کانی به کار به و مافه کانی مرؤقدا یه ک بگریټه وه. بو ټه مه ش به شداری کومه لگای مه ده نی زور پیویسته.
۶. به پیویستی ده زانین ژماره ی لیژنه کانی به دوا د اچوون و پشکنین بو چاودیریکردنی کالآی ئیکسپایه ر و خراپ کوگا کراوه کان و پابه ندی بازار به مه رجه ته ندروستیه کان زیاتر بکریټ و هه لمه ته کانیان سه رجه م شار و شاروچکه کان و هه موو بواره کانی مافی به کار به بگریټه وه، تا بتوانریټ ته ندروستی به کار به ران له ئاسټیکی باشر پاریزریټ، چونکه ټه وه ی ئیستا هه یه له ئاست گه وره یی ټه و مه ترسیه نیه که بازار و کالآ بازرگانیه کان له سه ر ته ندروستی و ژیان و ئابووری به کار به دروستیان کرده. وه کچون راهینانی کارمه نده راسپیدراوه کان به م ټه رکه یه کیکه له بنه ماکانی پیویسته کانی سه ر که وتنی ټه م تیمانه ی چاودیریکردن.
۷. په خشکردنی چالاکی لیژنه هاوبه شه حکومتیه کان و بیژه وه ری دیمه نی ټه و کالآ خراپ و بوگه ن و ماوه به سه رچوانه له سه ر شاشه ی ته له فزیوټه کان، له پال کاریگه ریه باشه کانی، هاوکات شکوی ده یان مرؤف پیشیل

- ده کات که ناکرې به هیچ بیانویک و به هیچ تاوانیک شکویان پیشیل بکړی، بویه پیوست ده کات ریوشوینی گونجاوتر و مروییانه تر بومامه له کردن له گهل سه ریچیکاراندا بگریته بهر و رینمای پیوستی بو دهر بکړیت.
۸. ده بیست سندیکا و یه کیتی و ژووره بازار گانیه کان ههول بدن په یماننامه ی مورالی بازار گانی بو عیراق و ههریمی کوردستان بهینه دی و هه موو بازار گانیک ناچار بکن پیه وه پابند بیت تا بهر پر سیاریتی کومه لایه تی و ئه خلاق کومپانیا و بازار گانه کان به پی بینه ماکانی نه ته وه یه کگرتوه کان له سه رجهم عیرا قدا بچه سپیت.
۹. به پی په یماننامه ی شهره فی کاری روژنامه وانی، نابیت ده زگا میدیاییه کان بو چه واشه کردنی به کار به ران به کار به ینرین له په یوه ست به ریکلامی بیبینه ما و هه له خه له تینه ر، ده بیست ده زگا گانی راگه یانندن به تایبه ت ته له فزیونه کان بهر پر سیارانته تر له گهل ئه م بابه ته رهفتار بکن تا رولی کاریگه ریان له پاراستنی به کار به ران گه شتر بیت و نه شیویت.
۱۰. پیشنیار ده که ین زانکو کان بایه خی زیاتر به پرسی به کار به ر و به کار بردنی دروست و بازار یکردنی بیزیان بدن و له توپژنه وه ی ئه کادیمیدا بواری زیاتریان بو یکه نه وه، وه کچون پیوست ده کات وه زارته تی خویندنی بالاش له هوشیار کردنه وه و پاراستنی به کار به ران رولی گه وه ره ی هه بیت.
۱۱. ده بیست وه زارته تی روژنبیری به شدار بیت له به ره مه مینانی روژنبیری ه کی به رزی به کار بردن و هوشیار کردنه وه ی به کار به ران به مافه کانیا، وه کچون ده بیست روژی جیهانی به کار به رانیش له عیراق و ههریمی کوردستان بایه خی زیاتری پیبدریت وه ک پیناویک بو بلاو کردنه وه ی هوشیاری به کار بردن و ریزنان له به کار به ران.

